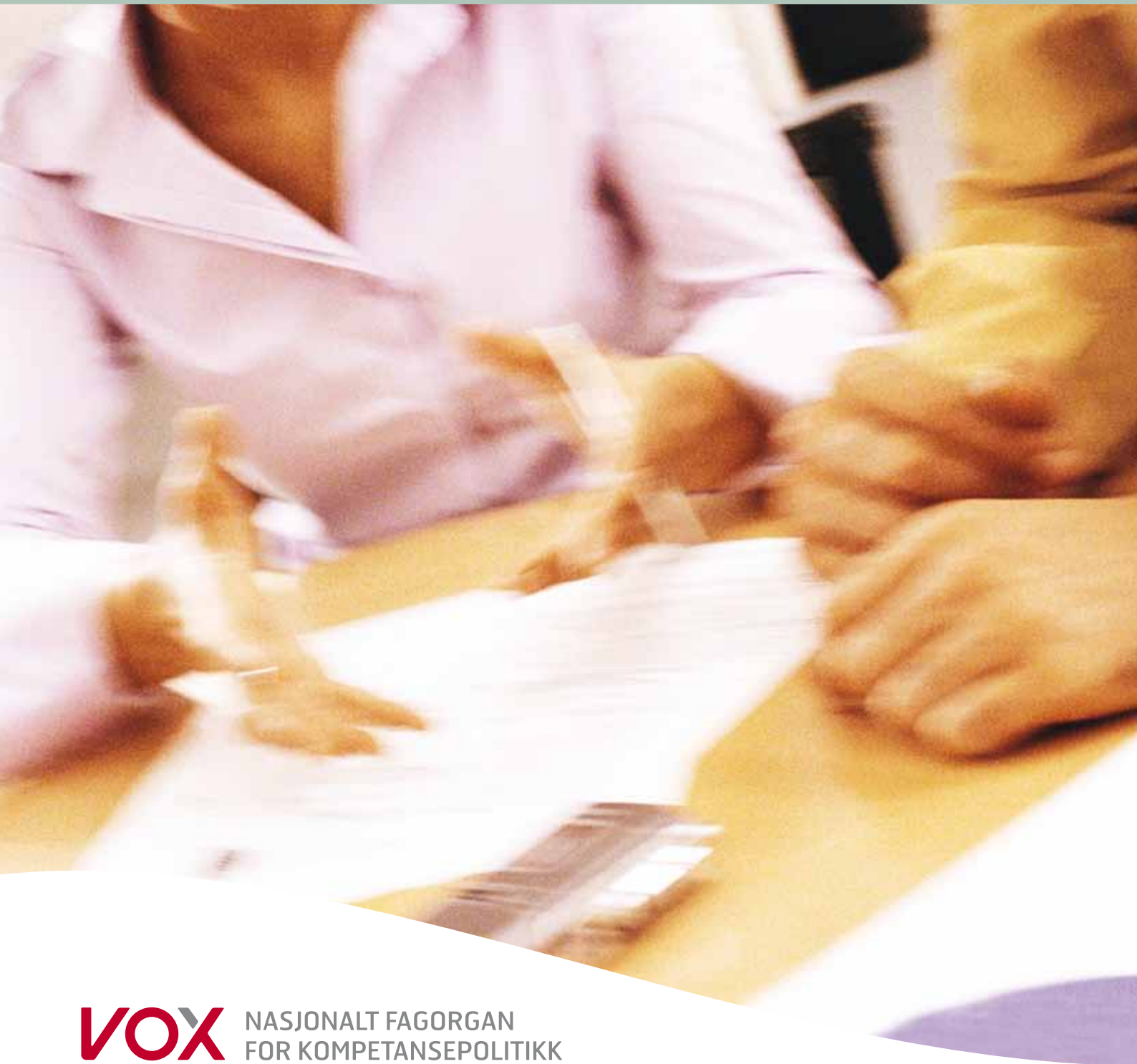

Vox-speilet 2011

Voksnes deltakelse i opplæring

Vox-speilet 2011

Voksnes deltakelse i opplæring

Forfattere:

Karl Bekkevold, Sigrid Holm, Pia Ianke og Magnus Fodstad Larsen

ISBN 987-82-7724-162-3

© Vox 2012

Grafisk produksjon: Månelyst as

Trykk:

Opplag: 500

Forord

Vox, nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk presenterer her Vox-speilet 2011, en årlig statistikkrapport om voksnes deltakelse i formell og ikke-formell opplæring.

For å kunne skrive denne rapporten er Vox avhengig av tilgang til registerdata fra flere aktører. Vox vil med dette takke våre samarbeidspartnere i Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), Statistisk sentralbyrå (SSB), Utdanningsdirektoratet (Udir) og Folkeuniversitetet – Norsk språktest for godt samarbeid.

Prosjektet har vært ledet av Magnus Fodstad Larsen, som sammen med Karl Bekkevold, Sigrid Holm og Pia Ianke har gjennomført analysene og skrevet rapporten.

Oslo, 06. mars 2012

Jan Ellertsen
direktør

Innhold

Sammendrag	3
Hvorfor Vox-speil?	4
1. Voksne i grunnskoleopplæring	5
1.1 Flere deltakere i ordinær grunnskoleopplæring	6
1.2 Regionale forskjeller i deltakelse	6
1.3 Økning i antall utstedte vitnemål	7
1.4 Færre deltakere i spesialundervisning	7
2. Voksne i videregående opplæring	9
2.1 Deltakere i videregående opplæring	10
2.2 Hvilke utdanningsprogram følger deltakerne?	10
2.3 Deltakere i videregående opplæring etter fylke	12
2.4 Hvor mange er realkompetansevurdert?	13
2.5 Nye deltakere	14
2.6 Deltakernes resultater	15
3. Voksne i høyere utdanning 2010	17
3.1 Formell høyere utdanning	18
3.2 Antall realkompetansesøkere til høyere utdanning har gått noe ned	20
3.3 Deltakere i videreutdanning	22
3.4 Etterutdanning	23
4. Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	27
4.1 Deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap	28
4.2 Deltakere per spor	28
4.3 Antall avlagte norskprøver	30
4.4 Resultat fra avsluttende norskprøver	31
4.5 Resultat per fylke	32
4.6 Faktorer som påvirker resultatet	32
4.7 Kandidatenes landbakgrunn	34
4.8 Kandidatenes utdanning	34
4.9 Kandidatenes tid i Norge og antall timer opplæring	36
5. Studieforbund og nettskoler	37
5.1 Studieforbundenes aktivitet i 2010	37
5.2 Nettskolenes aktivitet i 2010	42
6. Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA)	45
6.1 Søking og tildeling av støtte til opplæring	46
6.2 Hovedformålet med opplæringen	47
6.3 Deltakere i BKA-programmet	49
Referanser	53

Sammendrag

Vox-speilet 2011 presenterer et utvalg statistikk om voksnes deltakelse i utdanning og opplæring. Fordelt på seks ulike kapitler kan du blant annet lese at:

- 10 503 voksne deltok i grunnskoleopplæringen skoleåret 2010/2011. Av disse fulgte 5 472 det ordinære opplæringstilbudet, en økning på 34 prosent fra året før.
- Det var en nedgang i antall voksne deltakere i videregående opplæring fra 2009 til 2010. I 2010 fulgte en tredjedel av deltakerne studier i helse- og sosialfag. Nesten halvparten fulgte studier som gir annen yrkeskompetanse, og 19 prosent tok fag som førte til generell studiekompetanse.
- 6 146 voksne søkte opptak til høyere utdanning på bakgrunn av realkompetanse i 2010. Av disse ble 48 prosent vurdert som kvalifisert til opptak. Av de kvalifiserte fikk 84 prosent tilbud om studieplass.
- 42 821 voksne innvandrere fikk opplæring i norsk og samfunnskunnskap i 2010. For norskprøve 2 bestod 92 prosent den muntlige prøven og 61 prosent den skriftlige. For norskprøve 3 besto 78 og 52 prosent. En lavere andel besto prøvene i 2010 enn i 2009.
- Studieforbundenes aktivitet domineres av musikkfag. En tredjedel av deltakerne går på musikkfag, og 44 prosent av disse er 50 år eller eldre.
- I 2011 ble det registrert 409 BKA-søknader, noe som var en økning på 20 prosent fra året før. 249 av disse søknadene ble innvilget med totalt 92 millioner kroner.

Hvorfor Vox-speil?

I sitt arbeid med å utvikle den nasjonale kompetansepolitikken, benytter Vox seg av ulike informasjonskilder. Vox-speilet 2011 presenterer et utvalg av det kvantitative datagrunnlaget Vox arbeider med, og viser hvilke områder Vox jobber innenfor. Datagrunnlaget er hentet fra offentlige registre.

Norge har en høyt utdannet befolkning. Allikevel øker behovet for utdannet arbeidskraft stadig. Det er flere grunner til dette. Globaliseringen fører til et utvidet arbeidsmarked med økt mobilitet og internasjonal utveksling av kunnskap og kompetanse. Videre stiller samfunnets og arbeidslivets utvikling og stadige endringer økende krav til kompetanse og endringskompetanse blant arbeidstakere (NOU 2011). En tredje viktig årsak er at andelen av den norske befolkning i pensjonsalder vil øke de neste årene. Det vil igjen bety at den yrkesaktive andelen av befolkningen vil synke (Bjørnstad mfl. 2008). Disse faktorene fører til et økende gap mellom arbeidslivets behov og tilbudet av kompetanse på arbeidsmarkedet, og særlig vil behovet for faglært og høyere utdannet arbeidskraft bli større. Dette kompetansegapet på arbeidsmarkedet kan i følge Lai (1997) dekkes gjennom tre forskjellige strategier. For det første kan dette skje gjennom rekruttering og tilskudd av ny kompetanse. For det andre ved å øke de ansattes kompetanse gjennom opplæring, og for det tredje gjennom reorganisering av ressurser og eksisterende kompetanse.

Vox benytter seg av alle disse tre strategiene, og kapitlene her i Vox-speilet 2011 viser hvordan Vox' arbeid kan knyttes til de tre strategiene.

Strategien om å dekke kompetansegapet gjennom rekruttering og ny kompetanse, kan knyttes til Vox' arbeid med norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Vox har i oppdrag å heve kvaliteten på opplæringen og bedre resultatene, deriblant å arbeide med en arbeidsretting av opplæringen. Norskopplæring er et viktig verktøy i integreringsarbeidet, og for å få rekruttert nyankomne innvandrere inn på arbeidsmarkedet. Kapitlet om norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere handler om deltakerne i norskopplæringen og deres resultater.

Vox har som et av sine mål å bidra til høyere kompetanse blant voksne. Vox arbeider for at flere voksne tar etter- og videreutdanning, og for at flere får realkompetansevurdering. Resultatet av dette arbeidet finner du i kapitlene om voksne i grunnskoleopplæring, videregående opplæring og høyere utdanning. Kapitlene ser på den formelle opplæringen, og den kompetansehevingen Lai viser til.

Kapitlet om studieforbund og nettskoler tar for seg ikke-formell opplæring. Det samme gjør det siste kapitlet, som presenterer Vox' program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA). Dette programmet har som mål å få virksomheter til å gjennomføre opplæring for arbeidstakere innen grunnleggende lesing, skriving, regning og data. Denne opplæringen gir arbeidstakerne økt kompetanse, økt omstillingsevne, en økt mulighet for fortsatt å være en ressurs etter reorganiseringer og for å stå lenger i arbeidslivet. Gjennom BKA-programmet bidrar dermed Vox til å dekke det økende kompetansegapet på arbeidsmarkedet.

Datagrunnlag

Datagrunnlaget for statistikken presentert i Vox-speilet er hentet fra offentlige registre. Bearbeidelsen av datagrunnlaget og analysene presentert i Vox-speilet, er utført av Vox. Vox er ansvarlig for alle tall og fakta. Datagrunnlaget er hentet fra disse kildene:

- Statistikkbanken – SSB
- VIGO – fylkeskommunenes inntakssystem for videregående opplæring
- DBH – Database for statistikk om høgre utdanning
- NUDB – Nasjonal utdanningsdatabase, SSB
- Folkeuniversitetet – Norsk språkstest
- IMDi – Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
- GSI – Grunnskolenes informasjonssystem
- Vox' database for BKA-programmet

Utfyllende statistikk over voksnes deltakelse i opplæring finner du i Vox statistikkbank – www.vox.no/statistikkbanken

Voksne i grunnskoleopplæring

Opplæringsloven fastslår at voksne over opplæringspliktig alder som trenger grunnskoleopplæring, har rett til dette så lenge de ikke har rett til videregående opplæring. Retten omfatter fagene kandidaten trenger for å få vitnemål for fullført grunnskoleopplæring for voksne (opplæringsloven § 4A-1). Dette innebærer vanligvis de skriftlige fagene norsk, engelsk og matematikk, samt to av de tre muntlige fagene samfunnsfag, natur- og miljølære og RLE (religion, livssyn og etikk) (St.meld. nr. 44 (2008–2009), s. 50). Voksne som trenger grunnskoleopplæring, trenger ikke sikte mot vitnemål, men har rett til å ta enkeltfag eller deler av de fagene som de har behov for (Kunnskapsdepartementet 2011, s. 1).

Undervisningen skal tilrettelegges og tilpasses den enkeltes livssituasjon. Opplæringen skal så langt det passer, følge læreplanene for fag i grunnskolen, men tilpasses voksne og tilrettelegges den enkeltes behov i større grad enn vanlig grunnskole. Dette kan likevel gjøres innenfor standardiserte opplegg som er tilpasset behovet til en større gruppe voksne (Kunnskapsdepartementet 2011, s. 2).

Voksne som ikke har eller ikke kan få tilfredsstillende

utbytte av det ordinære opplæringstilbudet for voksne, har rett til spesialundervisning. Dette omfatter blant annet personer som trenger ny opplæring på grunn av sykdom eller skade, og voksne med særlig behov for opplæring for å kunne utvikle eller vedlikeholde grunnleggende ferdigheter (opplæringsloven § 4A-2).

Det er den enkelte kommune som har ansvaret for opplæringen. Kommunen har også ansvar for å rapportere inn data fra grunnskoleopplæringen til Grunnskolens informasjonssystem (GSI). De fleste tallene i dette kapitlet er hentet fra GSI.

Det var 273 kommuner som hadde deltakere i grunnskoleopplæring for voksne i 2010/2011. 163 kommuner hadde deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, mens 237 kommuner hadde voksne deltakere som fikk spesialundervisning (Utdanningsdirektoratet 2011).

Totalt var det 10 503 deltakere i grunnskoleopplæringen for voksne i 2010/2011. Dette er en økning på elleve prosent fra året før.

1.1 Flere deltakere i ordinær grunnskoleopplæring

Det var 5 472 deltakere i ordinær grunnskoleopplæring for voksne etter § 4a-1 i undervisningsåret 2010/2011. Dette var en økning på 34 prosent i forhold til 2009/2010, og er det høyeste antallet siden registreringen startet i 2002/2003.

Tabell 1 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, andel kvinner og minoritetsspråklige per år

År	Antall deltakere	Andel kvinner	Andel minoritetsspråklige
2002/2003	3686	57	58
2003/2004	4208	56	56
2004/2005	4471	57	62
2005/2006	4363	57	72
2006/2007	4268	58	73
2007/2008	4128	59	70
2008/2009	3879	58	73
2009/2010	4100	52	81
2010/2011	5472	53	87

Kilde: GSI

For 2010/2011 var antallet minoritetsspråklige deltakere 4 785. Det vil si at 87 prosent av deltakerne i ordinær grunnskoleopplæring var minoritetsspråklige. Minoritetsandelen har vært jevnt stigende. Ifølge Utdanningsdirektoratet kan økningen i antall minoritetsspråklige ha sammenheng med at innvandrere som fikk varig oppholdstillatelse før 1. september 2005 og var i overgangsordning, hadde rett til gratis norskopplæring frem til 1. september 2010. En del av denne gruppen har rett til grunnskoleopplæring, og har benyttet seg av denne muligheten (Utdanningsdirektoratet 2001, s. 2). En annen forklaring er innføringen av læreplanen Basis i Oslo for minoritetsspråklige som trenger norskopplæring samtidig som de får undervisning i grunnskolefag. Dette blir utdypet i delkapitlet om regionale forskjeller. I tillegg til en økning i antallet minoritetsspråklige ser vi en nedgang i antallet ikke-minoritetsspråklige deltakere de siste årene.

Det er tydelige forskjeller i aldersfordelingen mellom minoritetsspråklige og ikke-minoritetsspråklige deltakere. 50 prosent av de minoritetsspråklige deltakerne var under 25 år gamle, og seks prosent var over 50 år. Til sammenlikning var bare 15 prosent av de ikke-minoritetsspråklige under 25 år, mens 32 prosent var over 50 år. Økningen i deltakelsen i ordinær grunnskoleopplæring utgjøres i stor grad av minoritetsspråklige menn mellom 16 og 18 år.

Andelen kvinner i grunnskoleopplæringen for voksne var i 2010/2011 totalt på 53 prosent. Vi ser i tabell 1 at andelen kvinnelige deltakere har vært noe lavere de siste to årene enn i foregående år. Mens 59 prosent av de ikke-minoritetsspråklige deltakerne er kvinner, er kvinneandelen blant minoritetsspråklige deltakere 52 prosent. En sterk økning i minoritetsspråklige deltakere generelt trekker den totale kvinneandelen noe ned.

1.2 Regionale forskjeller i deltakelse

27 prosent av alle deltakerne i ordinær grunnskoleopplæring for voksne i 2010/2011 fikk opplæringen i Oslo (tabell 2). Deretter følger Nordland, Rogaland og Vestfold, som hver hadde seks prosent av landets deltakere.

Tabell 2 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring og andel minoritetsspråklige per fylke

Fylke	Antall deltakere	Prosent av landet	Andel minoritetsspråklige	Antall deltakere per 1000 innbyggere ¹
Akershus	272	5	83	0,64
Aust-Agder	239	4	77	2,73
Buskerud	202	4	85	0,96
Finnmark	149	3	97	2,54
Hedmark	84	2	71	0,54
Hordaland	171	3	82	0,45
Møre og Romsdal	265	5	69	1,31
Nordland	355	6	99	1,86
Nord-Trøndelag	167	3	91	1,59
Oppland	273	5	60	1,80
Oslo	1 472	27	94	3,00
Rogaland	330	6	92	0,97
Sogn og Fjordane	95	2	65	1,11
Sør-Trøndelag	289	5	93	1,23
Telemark	210	4	98	1,53
Troms	231	4	90	1,83
Vest-Agder	189	3	100	1,39
Vestfold	338	6	75	1,80
Østfold	141	3	96	0,64
Totalt	5 472	100	87	1,39

Kilde: GSI og SSB

I Oslo økte deltakerantallet med 119 prosent sist år. Dette har trolig sammenheng med innføringen av lokal læreplan i basiskompetanse, som er et alternativt grunnskoletilbud i norskopplæringen. Målgruppen er voksne innvandrere i Oslo med lite eller ingen tidligere skole-

¹ Personer over 16 år per 1.1.2011. (Statistisk sentralbyrå (SSB), Tabell 07459).

gang. Formålet er å øke voksne innvandreres muligheter til å være aktive deltakere i yrkes- og samfunnsliv, og styrke deres mulighet til økonomisk selvstendighet, jmfør introduksjonsloven § 1 (Utdanningsetaten 2010). Planen har gjort det mulig for nye grupper å ta del i grunnskoleopplæringen.

Det er store forskjeller mellom fylkene i deltakelse i ordinær grunnskoleopplæring for voksne. Målt i rater per 1000 av voksenbefolkningen var det på landsbasis 1,39 per 1000 som deltok. Dette er en økning på 33 prosent fra året før. Igjen er det Oslo som kommer best ut, med tre deltakere per 1000 innbyggere, tett fulgt av Aust-Agder med 2,73 og Finnmark med 2,54 deltakere. I motsatt ende av skalaen finner vi Hordaland og Hedmark, der henholdsvis 0,45 og 0,54 voksne per 1000 innbyggere har deltatt.

I år som i fjor er det i Vest-Agder vi finner den største andelen voksne minoritetspråklige i grunnskoleopplæringen. I dette fylket var samtlige deltakere minoritetspråklige. Også Nordland (99 prosent), Telemark (98 prosent), Finnmark (97 prosent), Østfold (96 prosent) og Oslo (94 prosent) hadde svært høye andeler minoritetspråklige. Lavest andel hadde Oppland (60 prosent) og Sogn og Fjordane (65 prosent).

1.3 Økning i antall utstedte vitnemål

Kommunene registrerer per i dag ikke i GSI om deltakerne tar ett eller flere fag, eller om de oppnår vitnemål for fullført grunnskoleopplæring. Utstedelse av vitnemål blir derimot registrert i VIGO (Fylkeskommunenes inntakssystem for videregående opplæring), og videre i Nasjonal Utdanningsdatabase (NUDB). Tabell 3 viser antall utstedte vitnemål til voksne deltakere per år og per aldersgruppe.

Antallet voksne deltakere som mottok vitnemål for fullført grunnskoleopplæring, steg med 20 prosent fra skoleåret 2008/2009 til 2009/2010. Dette er det høyeste antallet registrerte vitnemål de siste ti årene.

Over halvparten av vitnemålene ble utstedt til deltakere i alderen 17–19 år. I denne gruppen er det stor sannsynlighet for at deltakerne har deltatt på et ordinært grunnskoleløp, men at de har begynt på skolen senere eller brukt lengre tid enn normalt. Bare 15 prosent av de voksne som fullfører grunnskoleopplæringen, er over 30 år. Denne andelen har holdt seg stabil de siste årene.

1.4 Færre deltakere i spesialundervisning

En del voksne trenger mer tilpasning og har andre behov enn det som blir dekket av det ordinære opplæringstilbudet for voksne. Disse kan få spesialundervisning etter opplæringsloven § 4A-2.

I undervisningsåret 2010/2011 fikk 5 031 voksne personer spesialundervisning. Av disse deltok 108 både i ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning.

Tabell 3 Utstedte vitnemål per år og aldersgruppe

Alder	Skoleår								
	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010
17–19	326	307	380	374	375	307	357	306	385
20–29	204	120	155	185	305	274	245	241	278
30–39	91	28	79	38	48	83	62	73	81
40–49	25	8	27	5	6	18	23	10	17
50–59	0	2	4	0	0	1	2	1	0
60+	0	0	0	0	0	2	0	3	0
Totalt	646	465	645	602	734	685	689	634	761

Kilde: NUDB

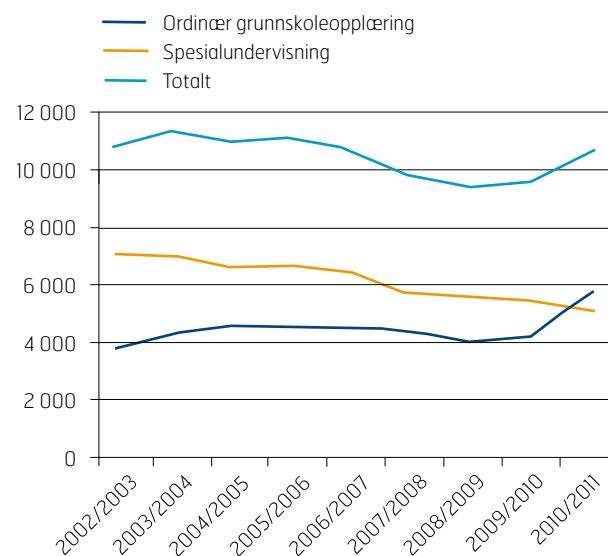
Tabell 4 Deltakere i spesialundervisning og andel kvinner per år

År	Antall deltakere*	Andel kvinner
2002/2003	7037	46
2003/2004	6967	47
2004/2005	6486	46
2005/2006	6575	47
2006/2007	6352	47
2007/2008	5610	48
2008/2009	5479	48
2009/2010	5402	48
2010/2011	5031	47

*I tabellen medregnes voksne som har deltatt i spesialundervisning, og voksne som både har deltatt i spesialundervisning og ordinær grunnskoleopplæring. Kilde: GSI

Kvinneandelen blant deltakerne av spesialundervisning var 47 prosent i 2010/2011. Denne andelen har holdt seg relativt stabil siden registreringen startet. Andelen minoritetsspråklige i spesialundervisningen var på ti prosent. Nærmere undersøkelser viser at 49 prosent av alle deltakerne i spesialundervisningen var ikke-minoritetsspråklige menn. Til sammenlikning utgjør denne gruppen bare fem prosent av deltakerne i ordinær grunnskoleopplæring.

Figur 1 viser utviklingen av antall deltakere i ordinær grunnskoleopplæring etter § 4A-1 og spesialundervisning etter § 4A-2.

Figur 1 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning 2002/2003–2010/2011

Kilde: GSI

Antallet deltakere i ordinær grunnskoleopplæring har ligget relativt stabilt rundt 4000, men har steget kraftig det siste året. Antall deltakere i spesialundervisningen har derimot vært jevnt nedadgående i hele perioden. For undervisningsåret 2010/2011 var antallet i ordinær grunnskoleopplæring for første gang høyere enn antallet i spesialundervisningen. Det totale deltakertallet sank fra 2003/2004 til 2008/2009, men har steget igjen de to siste årene.

Voksne i videregående opplæring

Opplæringsloven slår fast at voksne over 25 år som har fullført grunnskolen eller tilsvarende, men ikke har fullført videregående opplæring, har rett til gratis videregående opplæring (opplæringsloven § 4A-3).

Norge har i dag et arbeidsmarked med høy produktivitet og krav til god kompetanse. For å sikre deltakelse og hindre utstøting fra arbeidslivet har regjeringen i tillegg definert et mål innen voksenopplæringen som sier at voksne som trenger opplæring, skal få det (Prop. 1 S 2010–2011). Vox har et ansvar for voksnes læring og jobber aktivt med målene innen voksenopplæringen. Vox publiserer derfor statistikk på voksnes deltakelse i videregående opplæring.

Datagrunnlaget for statistikken om voksne i videregående opplæring er hentet fra VIGO, fylkeskommunenes inntakssystem for videregående opplæring. Rapporteringen i VIGO følger skoleåret, og ikke kalenderåret, og det som blir omtalt som året 2010 her, omhandler voksne i videregående opplæring fra 1. oktober 2009 til 30. september 2010. Dette er det samme datagrunnlaget

som SSB benytter i sine publiseringer av voksenstatistikk i KOSTRA (KOMmune-STat-Rapportering).

I VIGO blir voksne definert som personer som er 25 år eller eldre. Den enkelte voksnes deltakelse i videregående opplæring blir registrert ved søknad om opptak til videregående opplæring og ved fullført opplæring, eventuelt ved avbrutt opplæring. Det betyr at det er den ønskede sluttkompetansen som blir registrert, og ikke de enkelte kursene deltakeren følger det året. Statistikken sier ingenting om hvor den enkelte deltakeren befinner seg i opplæringsløpet.

Datagrunnlaget fra VIGO gir ikke et fullstendig bilde av voksnes deltakelse i videregående opplæring. På grunn av ulike registreringspraksis blir ikke alltid voksne som deltar i videregående opplæring, blant annet gjennom studieforbund og NAV, registrert i VIGO. Videre kan det forekomme at deltakere som starter etter 1. oktober, men som ikke oppnår et resultat det skoleåret, ikke blir registrert. Antallet voksne i videregående opplæring kan derfor være høyere enn det som kommer frem i dette kapitlet.

2.1 Deltakere i videregående opplæring

I 2010 var det 20 623 voksne deltakere i videregående opplæring. Dette er en nedgang i antall deltakere fra 2009 på totalt 15 prosent. Tabell 1 viser deltakernes kjønn, alder og innvandringsbakgrunn. Av de 20 623 deltakerne som er registrert i et opplæringsløp i 2010, var 53 prosent kvinner og 47 prosent menn. Den største andelen deltakere var mellom 30 og 39 år, og hele 67 prosent er under 40 år. Andelen innvandrere totalt var på 21 prosent, og her var kvinneandelen på 61 prosent.

2.2 Hvilke utdanningsprogram følger deltakerne?

En tredjedel av alle voksne i videregående opplæring følger studier i helse- og sosialfag. 19 prosent tar fag som fører til generell studiekompetanse, og blant de yrkesfaglige utdanningsprogrammene er det bygg- og anleggsteknikk som er det mest populære med elleve prosent av deltakerne. I den videre fremstillingen deler vi utdanningsprogrammene inn i tre: helse- og sosialfag, studiekompetanse og annen yrkeskompetanse. Annen yrkeskompetanse omfatter alle de øvrige yrkesfaglige utdanningsprogrammene. I tabell 2 utgjør denne gruppen 47 prosent av alle deltakerne.

Tabell 1 Deltakere i videregående opplæring etter kjønn, alder og innvandringsbakgrunn

	Antall	Prosent
Kjønn		
Mann	9 676	47
Kvinne	10 947	53
Totalt	20 623	100
Alder		
Under 30 år	6 468	31
30–39 år	7 399	36
40–49 år	5 067	25
50–59 år	1 585	8
60 år +	104	1
Totalt	20 623	100
Innvandringsbakgrunn		
Innvandrere fra vestlige land*	619	3
Norskfødte med innvandrereforeldre fra vestlige land	19	0
Innvandrere fra ikke-vestlige land**	3 671	18
Norskfødte med innvandrereforeldre fra ikke-vestlige land	84	0
Den øvrige befolkningen	15 979	77
Uoppgitt	251	1
Totalt	20 623	100

Kilde: SSB/VIGO

* EU/EFTA, Nord-Amerika, Australia og New Zealand

** Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EFTA

Tabell 2 Deltakere i videregående opplæring fordelt på utdanningsprogram

Utdanningsprogram		Antall	Prosent
Helse- og sosialfag	Helse- og sosialfag	7025	34
Studiekompetanse	Studiespesialisering, samt andre utdanningsprogram som gir studiekompetanse	3915	19
Annen yrkeskompetanse	Bygg- og anleggsteknikk	2196	11
	Teknikk og industriell produksjon	947	5
	Elektrofag	1394	7
	Service og samferdsel	1203	6
	Mekaniske fag	1127	5
	Restaurant- og matfag	417	2
	Andre utdanningsprogram som gir yrkeskompetanse	2364	11
	Alternativ opplæring (Utenfor utdanningsprogram) (Kunnskapsløftet fra 2006)	35	0
Totalt		20 623	100

Kilde: SSB/VIGO

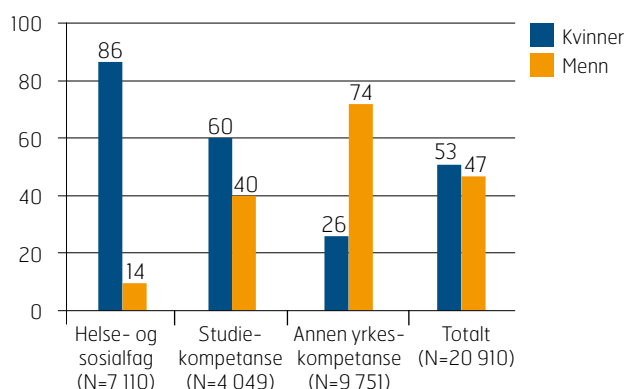
Figur 1, 2 og 3 viser antallet kursdeltakere¹ innenfor de ulike utdanningsprogrammene fordelt på kjønn, alder og innvandringsbakgrunn. Av alle deltakerne i videregående opplæring var 47 prosent menn og 53 prosent kvinner. Denne fordelingen varierer imidlertid mellom de ulike

programmene. Kvinner er i flertall blant de som tar helse- og sosialfag (86 prosent), og blant fag som gir studiekompetanse (60 prosent). Fag som gir annen yrkeskompetanse har en andel menn på 74 prosent.

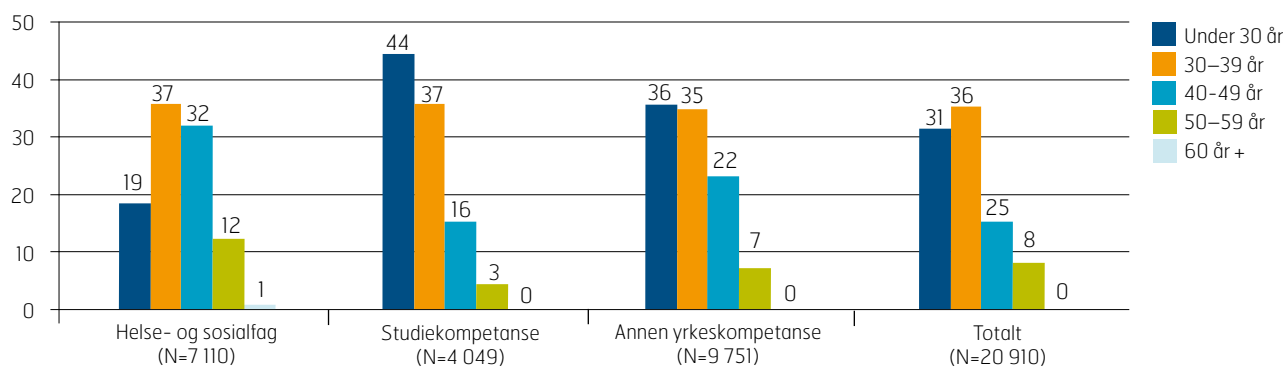
Det er innen fag som gir studiekompetanse, at vi finner de yngste kursdeltakerne. Her var 44 prosent under 30 år og 80 prosent under 40 år. I 2009 var andelen under 30 år 30 prosent. Andelen kursdeltakere under 30 år har fra 2009 økt innen alle utdanningsprogrammene. Innen helse- og sosialfag var bare 19 prosent under 30 år, og 32 prosent mellom 40 og 49 år. 13 prosent var her over 50 år. Andelen under 30 år innen fag som gir annen yrkeskompetanse, har økt fra 32 til 36 prosent.

Figur 3 viser at det er innenfor studier som gir studiekompetanse, vi finner den største andelen ikke-vestlige innvandrere (33 prosent). Innenfor helse- og sosialfag var andelen på 21 prosent, og bare ti prosent av kursdeltakerne innen annen yrkeskompetanse hadde ikke-vestlig bakgrunn.

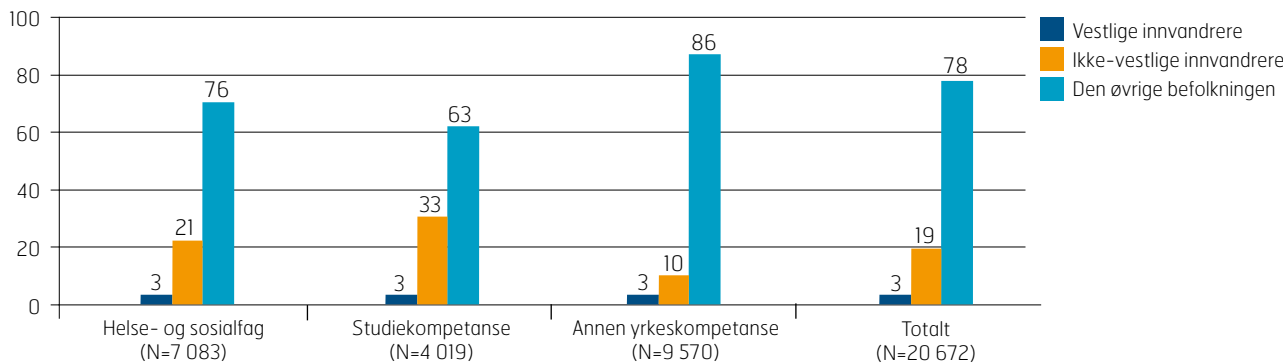
Figur 1 Kursdeltakere per utdanningsprogram fordelt på kjønn

Figur 2 Kursdeltakere per utdanningsprogram fordelt på alderskategori

Figur 3 Kursdeltakere per utdanningsprogram fordelt på innvandringsbakgrunn*

Kilde: SSB/VIGO

*238 personer er ikke registrert med innvandringsbakgrunn og er utelatt fra figuren. Det totale antallet kursdeltakere er derfor 20 672.

¹ «Kursdeltakere» er i motsetning til «deltakere» personer som er registrert på flere utdanningsprogram, og derfor blir telt flere ganger. Det totale antallet kursdeltakere er derfor høyere enn det totale antallet deltakere.

2.3 Deltakere i videregående opplæring etter fylke

Fylkeskommunene har plikt til å sørge for at voksne som har behov for videregående opplæring, får det. Fylkeskommunene kan imidlertid benytte andre tilbydere for å oppfylle denne plikten. Hovedregelen er at opplærings tilbudet skal være tilrettelagt og organisert for voksne, men det er store forskjeller i hvordan fylkeskommunene organiserer den videregående opplæringen, og hva slags tilbud de voksne får.

Tabell 3 viser hvilke fylker som har flest voksne deltakere i videregående opplæring. Ti prosent av alle deltakerne er registrert i Hordaland, og 17 prosent i Oslo og Akershus. Alle fylkene bortsett fra Hedmark har en nedgang i antall deltakere sammenliknet med 2009 (se *Vox-speilet 2010*). For eksempel har antallet deltakere i Rogaland sunket med cirka 40 prosent. Tabellen viser også hvilke fylker som har flest deltakere innen de ulike utdanningsprogrammene. Fylkene med flest deltakere totalt har en forholdsvis jevn fordeling på de ulike programmene. Derimot har for eksempel Møre og Romsdal og Vest-Agder bare en liten andel deltakere innen fag som gir studiekompetanse, og en større andel deltakere på de andre programmene.

Tabell 3 viste antallet voksne deltakere per fylke, men figur 4 viser hvor stor andel disse deltakerne utgjør av alle voksne med bare grunnskole i hvert fylke (SSB). Denne andelen varierer mellom fylkene. Nord-Trøndelag og Sogn og Fjordane er de fylkene der flest voksne deltar i videregående opplæring i forhold til antall voksne med bare grunnskole. I begge fylkene utgjør deltakerne i videregående opplæring 3,5 prosent av alle med bare grunnskoleutdanning. I motsatt ende av skalaen finner vi Oppland og Østfold, der den laveste andelen deltar i videregående opplæring. Her deltar 1,7 prosent.

Denne variasjonen kan skyldes flere forhold, og det er nærliggende å tro at det har sammenheng med fylkenes strategi for å øke utdanningsnivået blant voksne, informasjonen om voksenretten, bruken av andre tilbydere og hvordan de tilrettelegger opplæringstilbudet.

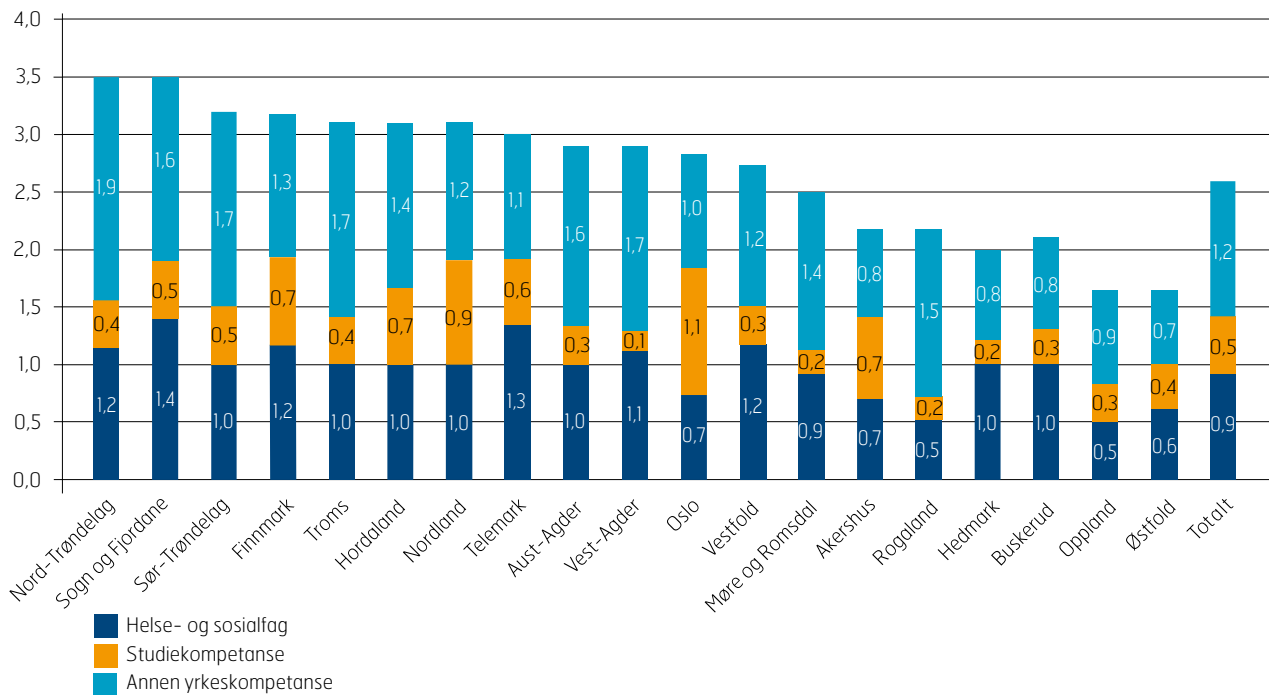
Figuren viser også andelen deltakere per utdanningsprogram. Nord-Trøndelag er det fylket med den største andelen deltakere i studier som gir annen yrkeskompetanse. Sogn og Fjordane har den største andelen voksne innen helse- og sosialfag, og Oslo har den største andelen med deltakere i studier som gir generell studiekompetanse.

Tabell 3 Fylkesvis oversikt over deltakere i 2010 etter utdanningsprogram, tall i prosent

Bostedsfylke	Antall deltakere	Andel på helse- og sosialfag	Andel på studiekompetanse	Andel på annen yrkeskompetanse
Hordaland	2 158	33	22	45
Oslo	1 967	25	38	37
Akershus	1 630	33	30	37
Nordland	1 525	31	30	39
Sør-Trøndelag	1 387	32	14	54
Rogaland	1 368	22	10	68
Møre og Romsdal	1 113	36	9	55
Vestfold	983	45	11	44
Telemark	952	43	19	38
Buskerud	937	47	16	37
Østfold	923	34	23	43
Troms	905	32	13	55
Hedmark	864	50	12	38
Nord-Trøndelag	766	35	10	55
Vest-Agder	710	37	5	58
Oppland	619	31	15	54
Sogn og Fjordane	572	39	13	47
Aust-Agder	514	35	11	54
Finnmark	492	38	22	40
Uoppgitt	238	12	13	74
Totalt	20 623	34	19	47

Kilde: SSB/VIGO

Figur 4 Andel deltakere av antallet voksne med bare grunnskole per utdanningsprogram og fylke 2010

Kilde: SSB

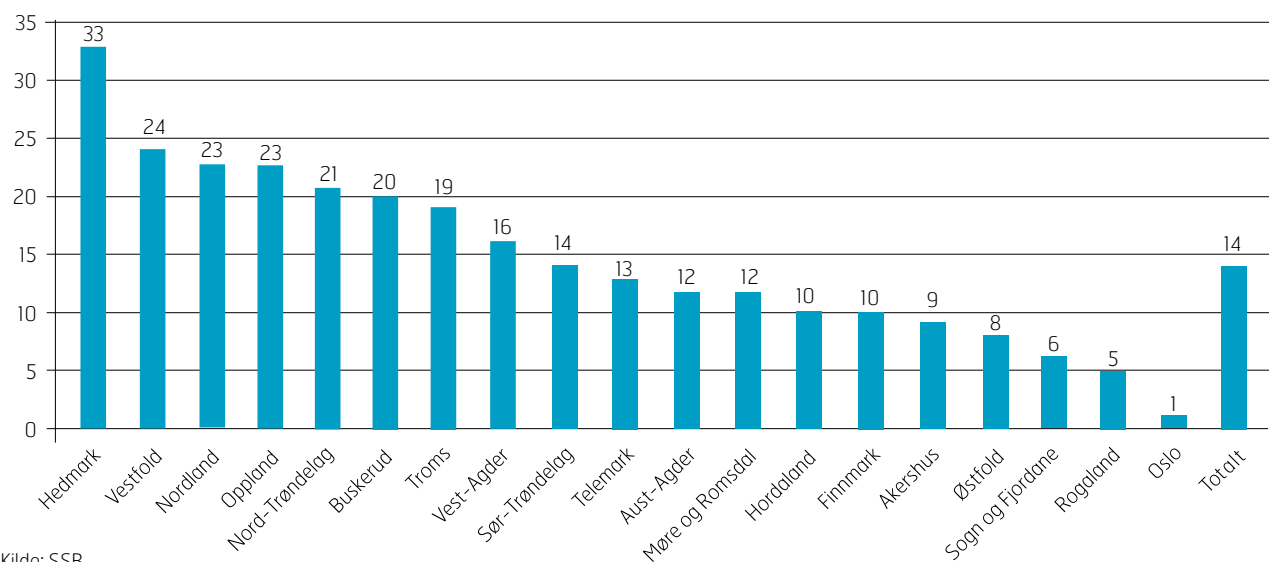
2.4 Hvor mange er realkompetansevurdert?

Voksnes opplæringsrett innebærer også rett til gratis realkompetansevurdering. Hensikten med en slik vurdering er at voksne kan få avkortet deler av opplæringen på bakgrunn av godkjent realkompetanse. I 2010 var 2 785 deltakere i videregående opplæring realkompetansevurdert (SSB). Dette utgjør 14 prosent av alle deltakerne. Figur 5 viser hvor stor andel av deltakerne i hvert fylke

som er realkompetansevurdert. Hedmark fylke skiller seg ut ved at hele 33 prosent av deltakerne er realkompetansevurdert. I Oslo er den samme andelen på én prosent.

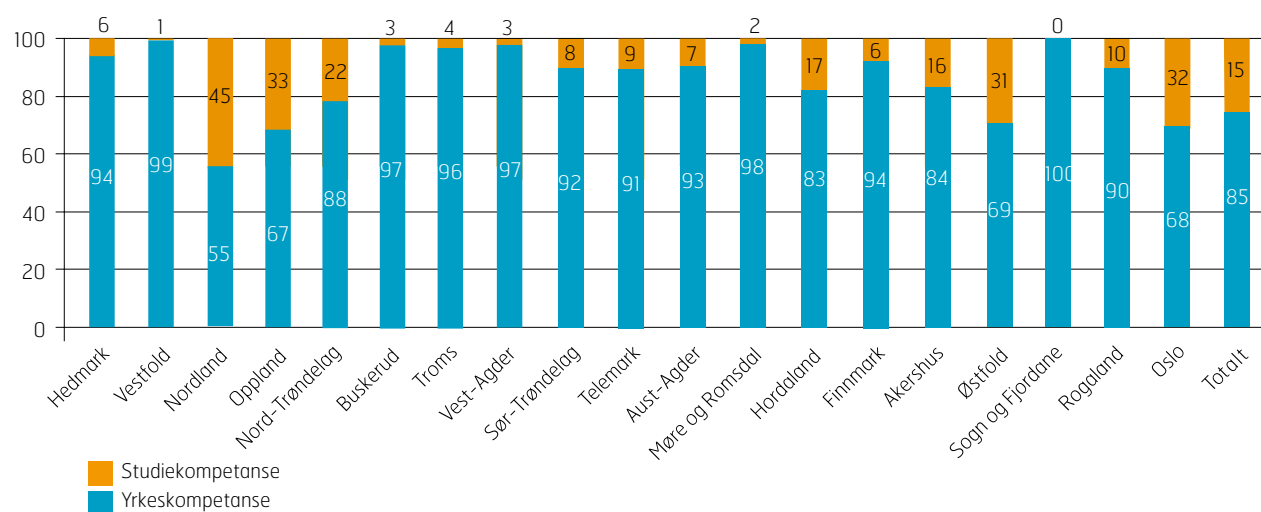
Det er hovedsakelig deltakere på studier som gir yrkeskompetanse, som er realkompetansevurdert. Bare 15 prosent av alle realkompetansevurderte deltakere går på studier som gir studiekompetanse. Figur 6 viser hvordan denne fordelingen varierer mellom de ulike fylkene.

Figur 5 Andel realkompetansevurderte deltakere fordelt på fylke

Kilde: SSB

Figur 6 Andelen realkompetansevurderte per utdanningsprogram og fylke

Kilde: SSB

*Yrkeskompetanse er her både helse- og sosialfag og annen yrkeskompetanse.

2.5 Nye deltakere

I 2010 ble det registrert 12 202 nye deltakere i videregående opplæring, og disse utgjorde 59 prosent av alle de registrerte deltakerne. Andelen nye deltakere har ikke endret seg sammenliknet med 2009. Dette gjelder også alders- og kjønnsfordelingen. I 2010 var 52 prosent av de nye deltakerne kvinner, og den største andelen nye deltakere var mellom 30 og 37 år. Av de nye deltakerne ble 672 realkompetansevurdert.

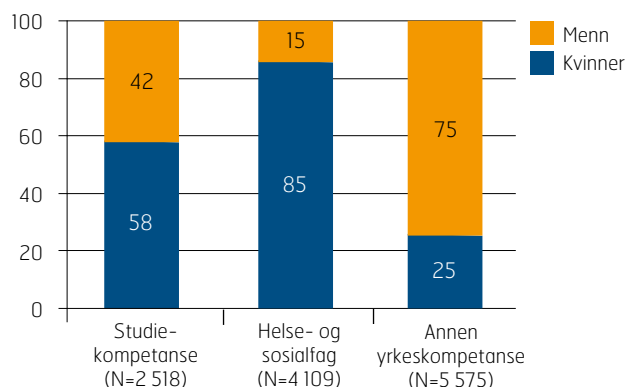
Av de nye deltakerne i 2010 begynte 46 prosent på studier som gir annen yrkeskompetanse. 34 prosent begynte på helse- og sosialfag, og 21 prosent begynte på fag som gir studiekompetanse. Dette skiller seg ikke fra deltakermassen som helhet. Det gjør heller ikke kjønnsfordelingen mellom de ulike utdanningsprogrammene. Det er en overvekt av kvinner innen helse- og sosialfag, og en overvekt av menn innen fag som gir annen yrkeskompetanse (figur 7).

Tabell 4 Nye deltakere etter kjønn, alder og innvandringsbakgrunn

	Antall	Prosent
Kjønn		
Mann	5 860	48
Kvinne	6 342	52
Totalt	12 202	100
Alder		
Under 30 år	3 207	26
30–39 år	4 497	37
40–49 år	3 309	27
50–59 år	1 111	9
60 år +	78	1
Totalt	12 202	100
Innvandringsbakgrunn		
Innvandrere fra vestlige land	395	3
Norskfødte med innvandrerforeldre fra vestlige land	12	0
Innvandrere fra ikke-vestlige land	1 888	15
Norskfødte med innvandrerforeldre fra ikke-vestlige land	39	0
Den øvrige befolkningen	9 663	79
Uoppgift	205	2
Totalt	12 202	100

Kilde: SSB/VIGO

Figur 7 Nye deltakere fordelt på utdanningsprogram og kjønn

Kilde: SSB/VIGO

Av de nye deltakerne i videregående opplæring hadde nesten 60 prosent fullført en videregående opplæring tidligere (tabell 5). Sju prosent hadde fullført en grad på universitets- og høyskolenivå. At hele 69 prosent av alle de nye deltakerne allerede har utdanning på videregående skoles nivå eller høyere utdanning, kan tyde på at flere tar en ny yrkesutdanning eller tar opp igjen fag. Bare 22 prosent av de nye deltakerne har bare grunnskole fra før.

2.6 Deltakernes resultater

Oppnådd sluttkompetanse i form av vitnemål eller fag-/svennebrev gjelder bare hvis deltakerne fullfører og består avsluttende prøve eller eksamen. I 2010 var det 9 725 deltakere som oppnådde sluttkompetanse. Dette utgjør 47 prosent av alle deltakerne. Andelen bestått er uendret fra 2009 til 2010, selv om antallet som besto avsluttende prøve eller eksamen, gikk ned. Dette skyldes at nedgangen i antallet bestått tilsvarer nedgangen i antall deltakere.

Tabell 5 Nye deltakere fordelt på tidligere utdanning

Utdanningsnivå	Antall	Prosent
Grunnskolenivå	2 721	22
Videregående, grunnopplæring	394	3
Videregående, avsluttende utdanning	7 214	59
Påbygging til videregående utdanning	383	3
Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå opptil fire år	765	6
Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	64	1
Uoppgitt	661	5
Total	12 202	100

Kilde: SSB/ VIGO

I tabell 6 ser vi at av alle de mannlige deltakerne besto 53 prosent. Dette er over ti prosent flere enn blant de kvinnelige deltakerne. Andelen som består, stiger med alderen. Av deltakere under 30 år besto 40 prosent, 54 prosent besto i alderen 40–49 år, og blant deltakerne i alderen 50–59 år besto 62 prosent. Imidlertid synker andelen beståtte for gruppen 60 år +.

Strykprosenten er størst blant deltakere som tar fag som gir studiekompetanse. Her består bare 23 prosent. Blant deltakere som tar helse- og sosialfag, består 46 prosent, og på fag som gir annen yrkeskompetanse, består 58 prosent. Dette kan ha sammenheng med at det innen fag som gir studiekompetanse, er en større andel yngre deltakere og deltakere fra ikke-vestlige land (figur 2 og 3). Tabell 6 viser at det er flest deltakere fra ikke-vestlige land som avbryter studiene eller ikke består avsluttende prøve.

Tabell 6 Andel deltakere bestått og avbrutt fordelt på kjønn, alder, utdanningsprogram og innvandringsbakgrunn

	Antall deltakere	Antall bestått	Prosent bestått	Antall avbrutt	Andel avbrutt
Kjønn					
Mann	9 676	5 082	53	430	4
Kvinne	10 947	4 643	42	761	7
Totalt	20 623	9 725	47	1 191	6
Alder					
Under 30 år	6 468	2 617	40	423	7
30–39 år	7 399	3 361	45	436	6
40–49 år	5 067	2 715	54	267	5
50–59 år	1 585	976	62	57	4
60 år +	104	56	54	8	8
Totalt	20 623	9 725	47	1 191	6
Utdanningsprogram					
Studiekompetanse	3 915	890	23	657	17
Helse- og sosialfag	7 025	3 215	46	349	5
Annen yrkeskompetanse	9 683	5 620	58	185	2
Totalt	20 623	9 725	47	1 191	6
Innvandringsbakgrunn					
Innvandrere fra vestlige land	619	295	48	23	4
Norskfødte med innvandrerforeldre fra vestlige land	19	7	37	1	5
Innvandrere fra ikke-vestlige land	3 671	974	27	329	9
Norskfødte med innvandrerforeldre fra ikke-vestlige land	84	35	42	2	2
Den øvrige befolkningen	15 979	8 275	52	817	5
Uoppgitt	251	139	55	19	8
Totalt	20 623	9 725	47	1 191	6

Kilde: SSB/

Ved utgangen av 2010 hadde 1 191 voksne avbrutt den videregående opplæringen sin. Dette er seks prosent av alle deltakerne. En større andel kvinner avbrøt studiene enn menn, og yngre deltakere avbrøt i større grad enn de eldre. Av deltakere innen fag som gir studiekompetanse, avbrøt 17 prosent den videregående opplæringen. Dette er en mye større andel enn blant deltakere på de andre utdanningsprogrammene, der bare fem prosent av

deltakerne avbrøt på helse- og sosialfag, og to prosent av deltakerne avbrøt innen yrkeskompetansefagene.

Sett i forhold til innvandringsbakgrunn var det flest innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn som avbrøt opplæringen. Ni prosent av disse deltakerne avbrøt. For den øvrige befolkningen avbrøt fem prosent av deltakerne og fire prosent av innvandrerne fra vestlige land.

Voksne i høyere utdanning 2010

Andelen høyt utdannet arbeidskraft i Norge har økt betydelig de siste tiårene. På 1990-tallet økte utdanningskapasiteten på videregående og høyere nivå kraftig, samtidig som etterspørselen etter høyt utdannet arbeidskraft økte jevnt (Bjørnstad, Fredriksen, Gjelsvik & Stølen 2008, s. 3). Dersom man ser på befolkningen i alderen 25 til 66 år, det vil si personer som er gamle nok til å ha gjennomført en utdanning på høyere nivå, samtidig som de ennå ikke har gått av med alderspensjon, var det i 1970 ni prosent som hadde høyere utdanning. I 1980 hadde dette tallet økt til 14 prosent, i 1990 20 prosent, i 2000 27 prosent, mens andelen i 2010 lå på 33 prosent (SSB).

Hovedvekten av de som tar høyere utdanning, gjør dette innenfor det som kan kalles et ordinært løp, der høyere utdanning følger etter videregående utdanning. Men det er også mange godt voksne som tar slike utdanninger.

I dette kapitlet presenterer vi statistikk over de som tar høyere utdanning i godt voksen alder, deltakere i etter- og videreutdanning og studenter tatt opp på bakgrunn av realkompetanse. Det å ta høyere utdanning er ikke knyttet opp mot noen rettigheter, og voksne i høyere utdanning er en gruppe det blir fokusert lite på. I Vox-speilet ønsker vi derfor å trekke fram en gruppe i utdanningssystemet som ellers er lite synlig.

I tillegg til de som tar ordinære studier, er det også mange som oppgraderer og øker kompetansen sin gjennom etter- og videreutdanning (EVU). EVU tilbys innenfor mange forskjellige fagområder og gjennomføres ved videregående skoler, i studieforbund, ved fagskoler, universiteter og høyskoler. EVU kan også rette seg mot og gjennomføres i virksomheter. Det meste av etterutdanningen tilbys og gjennomføres i og av arbeidslivet selv.

FAKTA

Voksne i høyere utdanning

Det finnes ikke noen entydig definisjon på kategorien «voksne i høyere utdanning». Vi har valgt å definere dette som personer som

- er 30 år eller eldre, og som studerer ved norske universiteter og høyskoler
- er studenter i videreutdanning eller etterutdanning (uavhengig av alder)
- søker opptak på bakgrunn av realkompetanse (heretter omtalt som *realkompetansestudenter*, også uavhengig av alder)

Gruppene er valgt ut for å skille voksne deltakere fra ordinære studenter. De aller fleste i høyere utdanning som er 30 år eller eldre, befinner seg utenfor et ordinært studieløp. Det vil si at den høyere utdanningen ikke følger direkte etter videregående skole. Det samme er tilfellet for realkompetansestudenter og vanligvis også for de som tar etter- og videreutdanning.

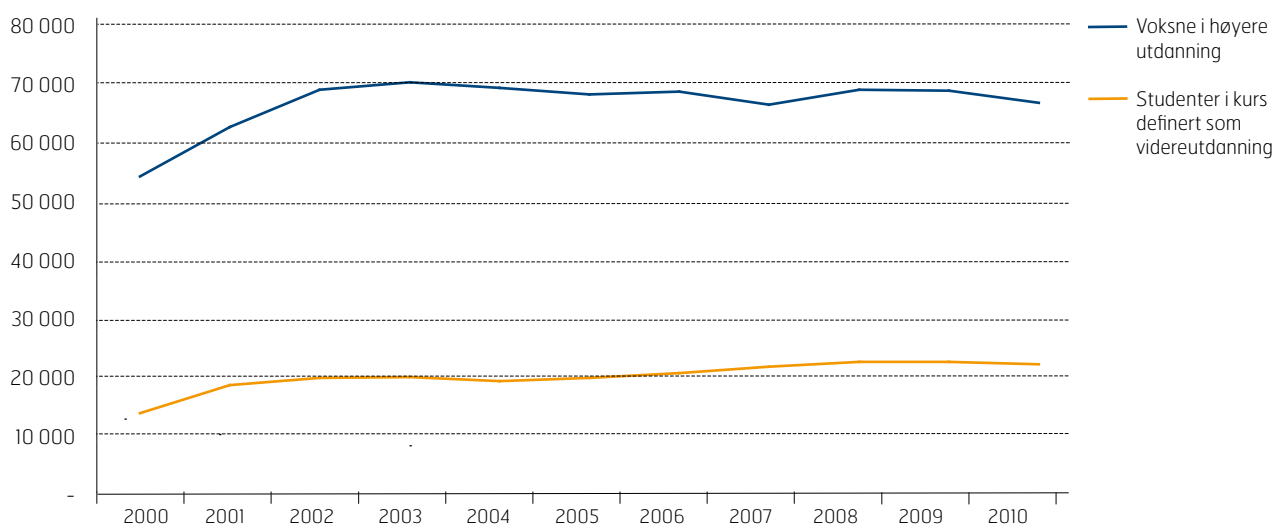
Tallene på voksnes deltakelse i høyere utdanning er hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og Database for statistikk om høgre utdanning (DBH).¹

3.1 Formell høyere utdanning

Etter en kraftig økning i antall voksne studenter på begynnelsen av 2000-tallet har tallet ligget forholdsvis stabilt mellom 65 000 og 70 000 voksne hvert år siden 2002 (se figur 1). I 2010 var det 66 875 voksne studenter ved universiteter og høyskoler her til lands. 22 505 var i utdanning definert som videreutdanning.

Det er flere kvinner enn menn som tar høyere utdanning som voksne. Kvinneandelen ligger på 66 prosent blant studenter på 30 år eller mer, fem prosentpoeng høyere enn det tilfellet er for studentmassen når også de under 30 år regnes med. Som figur 2 viser, er kvinneandelen lavest blant studentene mellom 25 og 29 år, deretter øker andelen kvinner med alderen fram til de som er 50 år eller eldre, der andelen synker noe igjen.

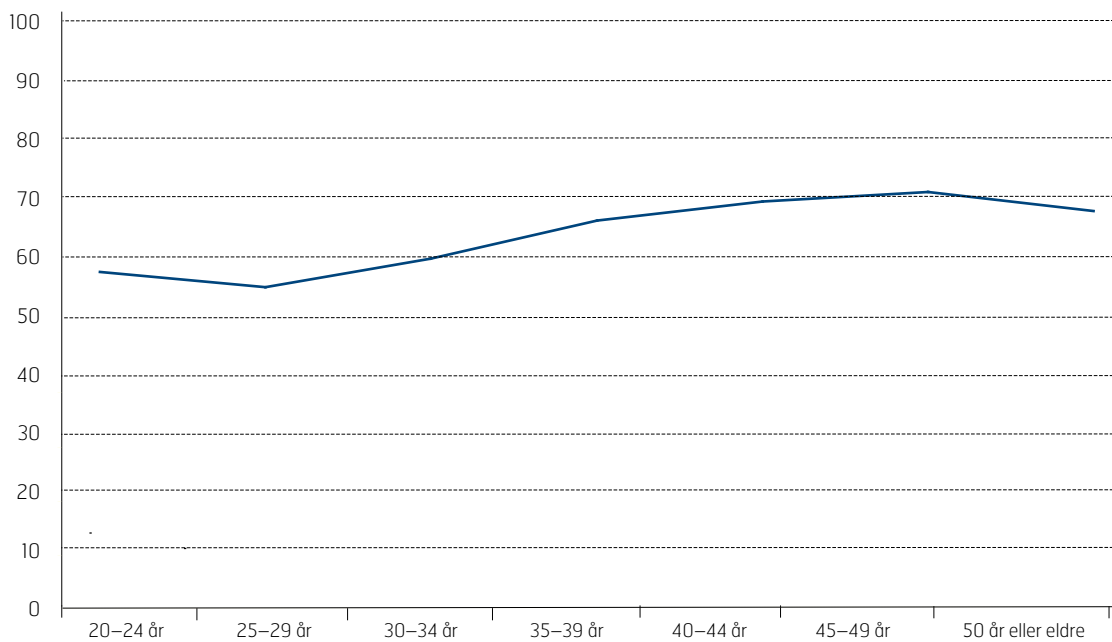
Figur 1 Antall voksne i høyere utdanning og videreutdanningsstudenter fra 2000 til 2010

Kilde: SSB (voksne i høyere utdanning); DBH (deltakere i videreutdanning)

¹ Statistikkgrunnlaget er noe ulikt hos SSB og DBH. Mens alle læresteder er representert i SSBs statistikk, er det ikke alle som rapporterer til DBH (se vedlegg 1 for oversikt over disse lærestedene). I tillegg har de noe ulike rutiner for dublettkontroll. Dette innebærer at tall fra SSB og DBH ikke er direkte sammenliknbare.

Figur 2 Kvinneandel i høyere utdanning etter alder, 2010

Kilde: SSB

Tabell 1 viser fordelingen av voksne studenter etter alder og institusjonstype. 49 prosent av de voksne studentene som tok høyere utdanning, tok denne ved statlige høyskoler i 2010. 44 prosent studerte ved universiteter og vitenskapelige høyskoler, mens sju prosent studerte ved andre høyskoler.

Blant de voksne studentene var de fleste – 43 prosent – i alderen 35–44 år, mens 29 prosent var 30–34 år, og 28 prosent var 45 år eller eldre. Statlige høyskoler har både det høyeste antallet voksne studenter og den største andelen voksne av studentmassen.

Flest voksne studenter finner vi innenfor fagområdet helse-, sosial- og idrettsfag (tabell 2). Knappt 16 000, 26 prosent av de voksne studentene, tar en utdanning innen dette fagområdet. Til sammenlikning befinner 21 prosent av hele studentmassen seg innenfor dette fagområdet, så her er de voksne overrepresentert. Dette gjelder i enda større grad lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk, der 23 prosent av de voksne og 15 prosent av alle studenter befinner seg.

Tabell 1 Voksne studenter fordelt på alder og institusjonstype, 2010*

	Aldersgruppe			Voksne studenter totalt		Andel voksne av studentmassen
	30–34 år	35–44 år	45 år +	Antall	Prosent	
Statlige høyskoler	8 479	14 923	9 605	33 007	49	37
Universiteter og vitenskapelige høyskoler	9 932	11 674	7 516	29 122	44	24
Andre høyskoler	1 300	2 032	1 414	4 746	7	31
I alt	19 711	28 629	18 535	66 875	100	29

Kilde: SSB

* Tabell VI i vedlegget viser en oversikt over samtlige læresteder kategorisert etter institusjonstype.

Tabell 2 Voksne studenter fordelt på fagområder, 2010

Fagområde	Voksne studenter (30 år +)	Prosentvis fordeling av de voksne	Studenter totalt	Prosentandel voksne av alle studenter	Prosentandel kvinner blant de voksne
Helse-, sosial- og idrettsfag	15 994	26	46 648	34	81
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	13 815	23	33 249	42	76
Økonomiske og administrative fag	9 217	15	37 278	25	62
Humanistiske og estetiske fag	7 727	13	26 905	29	65
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	6 588	11	37 848	17	33
Samfunnsfag og juridiske fag	5 838	10	31 538	19	59
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	462	1	1 766	26	36
Primærnæringsfag	347	1	1 242	28	33
Allmenne fag	225	0	2 222	10	24
Annet/uoppgitt fagfelt	1 146	2	2 427	47	60
Totalt	61 359²	100	221 123	28	67

Kilde: DBH

3.2 Antall realkompetansesøkere til høyere utdanning har gått noe ned

Siden 2001 har det vært mulig for voksne som mangler generell studiekompetanse, å søke opptak til høyere utdanning på grunnlag av dokumentert realkompetanse. Søkeren må fylle 25 år eller mer i søknadsåret, og søkerens realkompetanse vurderes opp mot det ønskede studiet av det enkelte studiestedet.

Statistikk om realkompetansesøkerne er samlet i DBH. Datamaterialet består av de som har søkt opptak til høyere utdanning (statlige og vitenskapelige høyskoler, universitetene og en del private høyskoler) på bakgrunn av dokumentert realkompetanse. Disse har søkt enten gjennom Samordna opptak (nasjonal opptaksmodell, NOM-opptak), eller de har søkt lokalt opptak direkte til studiestedet ved ledige studieplasser. Alle tallene i dette kapitlet viser primærsøkere, det vil si at studiet som er søkerens førsteprioritet, er lagt til grunn. Søkere kan bli vurdert som ukvalifiserte til sitt høyest prioriterte studium, men kvalifiserte til et studium som de har prioritert lavere. Det er bare resultater for førsteprioritet som framgår her.

Tabell 3 viser antall realkompetansesøkere og hvor stor andel av disse som er vurdert som kvalifisert til det studiet de har søkt opptak til, fordelt på opptakstype.

Tabell 3 Antall realkompetansesøkere til høyere utdanning og andel kvalifiserte blant disse, 2010

År		Totalt	Samordna opptak	Lokalt opptak
2010	Antall søkere	6 146	3 493	2 653
	Kvalifiserte søkere	2 957 (48 %)	1 302 (37 %)	1 655 (62 %)
2009	Antall søkere	6 653	3 897	2 756
	Kvalifiserte søkere	3 137 (47 %)	1 384 (36 %)	1 753 (64 %)
2008	Antall søkere	5 841	3 419	2 422
	Kvalifiserte søkere	2 988 (51 %)	1 288 (38 %)	1 700 (70 %)
2007	Antall søkere	4 688	3 337	1 351
	Kvalifiserte søkere	2 203 (47 %)	1 247 (37 %)	956 (71 %)

Kilde: DBH

I 2010 var det 6 146 personer som søkte opptak til høyere utdanning på bakgrunn av realkompetanse. Dette er en nedgang på omtrent 500 personer siden året før, men cirka 1 500 flere enn i 2007. 57 prosent av søkerne har søkt gjennom Samordna opptak, resten har søkt lokalt opptak. Som tabell 3 viser, er det store forskjeller i andelen kvalifiserte søkere for disse to opptakstypene. Denne andelen lå på 37 prosent for Samordna opptak i 2010, mens tilsvarende tall for de lokale opptakene var 62 prosent samme år.

Kvinneandelen blant søkerne var på 56 prosent i 2010 når vi ser på opptakene samlet. Her er det imidlertid stor forskjell på Samordna opptak og de lokale opptakene. I Samordna opptak var 65 prosent kvinner. I de lokale opptakene er mennene i flertall – her utgjør kvinnene 45 prosent.

² Se note 1 for forklaring på hvorfor DBHs totalantall er lavere enn SSBs.

Tabell 4 Antall realkompetansesøkere til høyere utdanning, andel som fikk tilbud om undervisning, og andel som møtte til undervisning, fordelt på opptakstype og kvalifisering, 2010

		Søknader totalt	Antall søknader som førte til tilbud om studieplass	Andel søknader som førte til tilbud om studieplass	Andel av de som fikk et tilbud, som møtte til undervisning
Samordna opptak	Totalt	3 493	1 034	30	67
	Kvalifiserte søkere	1 302	1 032	79	67
	Ikke-kvalifiserte søkere	2 191	2	0,1	50
Lokalt opptak	Totalt	2 653	1 456	55	56
	Kvalifiserte søkere	1 655	1 420	86	56
	Ikke-kvalifiserte søkere	998	36	4	31

Kilde: DBH

I tabell 4 ser vi hvor stor andel av de som søkte opptak på grunnlag av studiekompetanse, som fikk et tilbud, og hvor stor andel av de som fikk et tilbud, som faktisk startet på studiet. Av alle realkompetansesøkerne i Samordna opptak var det 30 prosent som fikk et tilbud om studieplass. Av de som fikk tilbud om studieplass, var det 67 prosent som møtte til studiestart. Av realkompetansesøkerne i det lokale opptaket var det 55 prosent som fikk et tilbud, og 56 prosent av disse igjen som møtte til studiestart. Ikke overraskende er det hovedsakelig de kvalifiserte søkerne som fikk tilbud om studieplass: 79 prosent av kvalifiserte søkere gjennom Samordna opptak og 86 prosent kvalifiserte søkere i lokalt opptak fikk et slikt tilbud. Noen få ikke-kvalifiserte søkere har også fått tilbud om studieplass i 2010.

Tabell 5 viser realkompetansesøkerne fordelt etter fagområde. Ser vi opptakene under ett, er sykepleierutdanningen det studiet flest realkompetansesøkere søker seg til (769 søkere), deretter følger samfunnsvitenskap (665 søkere). Disse to ligger også på topp blant søkerne i Samordna opptak. I det lokale opptaket søker de fleste seg til studieprogram på videregående nivå. Det kan dreie seg om forkurs til bestemte studieprogrammer, for eksempel ingeniørutdanning. Det nest mest søkte fagområdet blant søkerne på lokalt opptak er samfunnsvitenskap, mens sykepleierutdanning står langt nede på listen. Tabellen viser også hvordan noen fagområder bare har søkning gjennom det lokale opptaket, mens det for andre områder er motsatt.

Tabell 5 Realkompetansesøkere fordelt etter fagområde og sortert etter antall søkere til hvert område, 2010

	Totalt		Samordna opptak		Lokalt opptak	
	Antall søkere	Andel kvalifiserte	Antall søkere	Andel kvalifiserte	Antall søkere	Andel kvalifiserte
Sykepleierutdanning	769	37	730	37	39	33
Samfunnsvitenskap	665	44	373	31	292	60
Studieprogram videregående nivå	655	49	0	-	655	49
Førskolelærerutdanning	394	55	372	52	22	95
Vernepleierutdanning	367	42	333	38	34	82
Historisk-filosofiske fag	350	56	147	28	203	76
Økonomisk-administrativ utdanning	315	72	121	40	194	91
Matematisk-naturvitenskapelige fag	248	54	95	22	153	73
Sosionomutdanning	237	29	237	29	0	-
Barnevernspedagogutdanning	198	31	198	31	0	-
Helsefag	183	62	5	40	178	62
Arkitektur	177	95	12	33	165	100
Yrkesfaglærerutdanning	165	81	165	81	0	-
Ingeniørutdanning	153	41	119	33	34	68
Pedagogiske fag	144	50	50	46	94	52
Praktisk-pedagogisk utdanning	119	45	0	-	119	45
Psykologi	62	34	62	34	0	-
Juridiske fag	61	31	61	31	0	-
Examen philosophicum	44	36	0	-	44	36
Teologi	43	67	10	50	33	73
Idrettsutdanning	23	35	12	33	11	36
Fysioterapeututdanning	17	24	17	24	0	-
Maritim utdanning	17	53	14	50	3	67
Tannpleier	15	27	15	27	0	-
Faglærerutdanning	13	46	13	46	0	-
Journalist-/fotoutdanning	12	8	9	0	3	33
Landbruksutdanning	11	100	0	-	11	100
Ernæring	11	27	6	0	5	60
Medisin	9	0	9	0	0	-
Radiografutdanning	9	0	9	0	0	-
Allmennlærerutdanning	8	100	0	-	8	100
Andre fagområder	652	41	299	39	353	53
Totalt	6 146	48	3 493	37	2 653	62

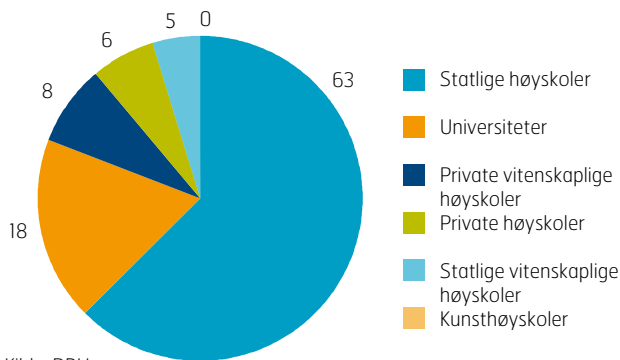
Kilde: DBH

3.3 Deltakere i videreutdanning

Videreutdanning er utdanningstilbud som gir formell kompetanse, og de er ofte tilpasset voksne som har vært en periode i arbeidslivet (Brandt, Thune & Ure 2009, s. 15). Hvilke kurs som regnes som videreutdanning, defineres imidlertid av den enkelte utdanningsinstitusjon, og det er varierende praksis på dette området. Noen steder vil man kanskje se videreutdanning som noe som krever en grunnutdanning, andre steder blir et kurs sett på som videreutdanning selv om studenter rett fra videregående kan komme inn. Derfor bør antallet studenter som deltar i videreutdanning, ses på som et omtrentlig anslag.

I 2010 deltok 22 505 i studier som utdanningsinstitusjonene definerte som videreutdanning (jf. figur 1). Antallet har holdt seg relativt stabilt siden 2001. Av studentene som videreutdannet seg, var 79 prosent deltidsstudenter. For studentmassen i alderen fra 30 år og oppover lå som nevnt kvinneandelen på 66 prosent. Blant studentene i videreutdanning lå kvinneandelen på 74 prosent, åtte prosentpoeng høyere. Som figur 3 viser, befinner to av tre studenter i videreutdanning seg på en statlig høyskole. Av de øvrige studentene tar halvparten videreutdanningen sin ved et universitet.

Figur 3 Deltakere i videreutdanning ved universiteter og høyskoler i 2010 fordelt på institusjonstype, tall i prosent (N = 22 505)

Kilde: DBH

Tabell 6 Deltakere i videreutdanning ved universiteter og høyskoler i 2010, fordelt på fagområde

	Studenter i videreutdanning	
	Antall	Prosent
Helse-, sosial- og idrettsfag	8 191	36
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	6 178	27
Økonomiske og administrative fag	3 599	16
Humanistiske og estetiske fag	1 934	9
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	1 352	6
Samfunnsfag og juridiske fag	931	4
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	123	1
Primærnæringsfag	132	1
Annet/uoppgitt fagfelt	65	0
Totalt	22 505	100

Kilde: DBH

36 prosent av de som tok videreutdanning i 2010, gjorde dette innenfor helse-, sosial- og idrettsfag (se tabell 6). Dette er dermed, som tidligere år, det området flest tar videreutdanning innenfor. Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk er et annet område mange tok videreutdanning innenfor, med 27 prosent av deltakerne i videreutdanning. Det tredje mest vanlige å videreutdanne seg innenfor, er økonomiske og administrative fag. 16 prosent av de som videreutdannet seg i 2010, tok økonomiske og administrative fag.

3.4 Etterutdanning

Mange voksne deltar i etterutdanning i regi av høyskoler, universiteter og fagskoler. Dette er kortere kurs som ikke gir formell kompetanse eller studiepoeng, og som sikter mot å fornye og ajourføre en grunnutdanning. I likhet med det som gjelder videreutdanningen, er det også innen etterutdanning ulik praksis når det gjelder hva som blir rapportert inn. Noen utdanningsinstitusjoner rapporterer alt av opplæringstiltak, inkludert konferanser og seminarer. Andre rapporterer bare kurstilbud som er spesielt utviklet som etterutdanningstilbud (Brandt et al. 2009, s. 27). Vi ser her nærmere på deltakere på etterutdanningskurs i regi av universiteter og høyskoler.

Tabell 7 Antall deltakere og studentårsverk i etterutdanning 2004–2010

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Antall deltakere	50 481	66 053	83 789	70 228	68 465	51 859	89 737
Studentårsverk	1 249	1 522	2 171	1 079	1 006	948	1 789

Kilde: DBH

Antall deltakere på etterutdanningskurs i regi av høyskoler og universiteter lå i 2010 på 89 737 personer. Som tabell 7 viser, er dette et tall som varierer mye fra år til år. Regnet om til studentårsverk står de 89 737 deltakerne for 1 789 studentårsverk. Både antall deltakere og antall studentårsverk er betydelig høyere enn året før, men den prosentvise oppgangen i studentårsverk er en del høyere enn for antallet deltakere. Antall undervisningstimer per deltaker er dermed høyere i 2010 enn året før.

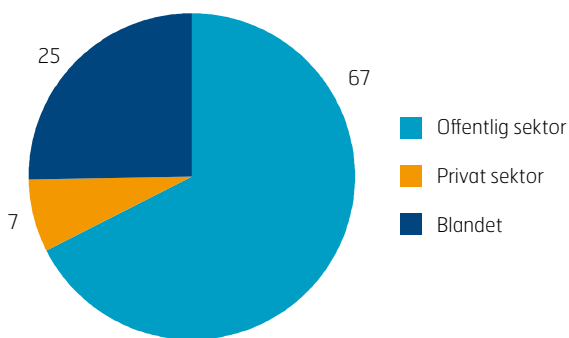
Tabell 8 Deltakere i etterutdanning, etter institusjonstype, 2005–2010

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Statlige høyskoler	45 398	62 565	48 384	43 054	26 982	32 089
Universiteter	11 257	5 716	9 325	13 640	13 571	43 808
Private høyskoler	6 382	11 903	8 024	6 036	6 390	7 032
Private vitenskapelige høyskoler	1 274	1 901	2 347	3 280	2 726	4 012
Statlige vitenskapelige høyskoler	1 726	1 344	1 757	2 017	1 767	2 390
Kunsthøyskoler	16	360	391	438	423	406
Totalt	66 053	83 789	70 228	68 465	51 859	89 737

Kilde: DBH

Tabell 8 viser hvilke institusjoner som står for opplæringen av deltakerne i etterutdanning. Vi ser en sterk økning i antall deltakere på kurs i regi av universiteter. Faktisk står universitetene for nesten hele økningen i antall deltakere i etterutdanning fra 2009 til 2010. Det er ikke klart hva denne økningen skyldes.

Figur 4 viser hvilken målgruppe utdanningsinstitusjonene oppgir at kursene deres er rettet mot – offentlig eller privat sektor, eller begge to. 67 prosent av deltakerne på etterutdanningskurs gikk i 2010 på kurs utelukkende rettet mot offentlig sektor. Sju prosent av deltakerne gikk på kurs rettet mot privat sektor, mens de øvrige 38 prosentene gikk på kurs som rettet seg mot begge sektorer.

Figur 4 Deltakere i etterutdanning i 2010 etter målgruppe, tall i prosent (N = 89 737)

Kilde: DBH

Også her er det variasjoner mellom institusjonstypene: 75 prosent av deltakerne på etterutdanningskurs ved universitetene går på kurs rettet mot offentlig sektor, mens dette bare gjelder 23 prosent av deltakerne ved statlige vitenskapelige høyskoler (tabell 9).

Tabell 9 Andel deltakere i etterutdanning på kurs rettet mot offentlig sektor, privat sektor og med blandet målgruppe i 2010, tall i prosent (N = 89 737)

	Andel deltakere på kurs rettet mot offentlig sektor	Andel deltakere på kurs rettet mot privat sektor	Andel deltakere på kurs med blandet målgruppe
Statlige høyskoler	67	4	29
Universiteter	75	6	20
Private høyskoler	65	9	26
Private vitenskapelige høyskoler	28	44	28
Statlige vitenskapelige høyskoler	23	19	58
Kunsthøyskoler	0	0	100
Totalt	67	73	25

Kilde: DBH

Tabell 10 viser hvor stor prosentandel av deltakerne som fikk undervisning ved utdanningsinstitusjonen. Her ser vi at statlige høyskoler og private høyskoler skiller seg ut ved å i liten grad gjennomføre undervisningen ved institusjonen. Kursene vil i disse tilfellene bli gjennomført ved offentlige etater, ute hos bedriftene, på hoteller eller konferansesteder, eller ved andre studiesentre.

Tabell 10 Andel deltakere i etterutdanning som fikk undervisning i institusjon i 2010, tall i prosent (N = 89 737)

	Andel deltakere med undervisning i institusjon
Statlige høyskoler	30
Universiteter	73
Private høyskoler	24
Private vitenskapelige høyskoler	73
Statlige vitenskapelige høyskoler	74
Kunsthøyskoler	98
Totalt	54

Kilde: DBH

I tabell 11 ser vi fordelingen av etterutdanningsstudenter på ulike fagområder. De aller fleste etterutdanningsstudentene – 58 prosent – finner vi innenfor lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk. Deretter følger helse-, sosial- og idrettsfag, med 16 prosent.

Ser vi på studentårsverk, er bildet noe annerledes: Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk ligger

fortsatt på topp, men i studentårsverk utgjør disse utdanningene 50 prosent, noe mindre enn det som var tilfellet for antallet studenter. Helse-, sosial- og idrettsfag er nede på ni prosent av studentårsverkene produsert av etterutdanningsstudentene. Disse forskjellene viser at de mest populære etterutdanningskursene er kortere enn de kursene færre går på.

Tabell 11 Antall og prosentvis fordeling av studenter og studentårsverk i etterutdanning ved universiteter og høyskoler, fordelt på fagområde i 2010

Fagområde	Antall studenter	Andel studenter	Antall studentårsverk	Andel studentårsverk
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	51 919	58	892	50
Helse-, sosial- og idrettsfag	14 605	16	168	9
Økonomiske og administrative fag	5 926	7	200	11
Humanistiske og estetiske fag	5 284	6	48	3
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	3 823	4	83	5
Samfunnsfag og juridiske fag	1 995	2	221	12
Primærnæringsfag	201	0	2	0
Annet	5 984	7	176	10
Totalt	89 737	100	1789	100

Kilde: DBH

Vedleggstabell V1

Statlige høyskoler:		Andre høyskoler:	
Høgskolen Stord/Haugesund		Kunsthøgskolen i Bergen	
Høgskolen i Akershus		Kunsthøgskolen i Oslo	
Høgskolen i Bergen		Politi- og høgskolen	Rapporterer ikke til DBH
Høgskolen i Bodø		Militære høyskoler	Rapporterer ikke til DBH
Høgskolen i Buskerud		Ansgar Teologiske Høgskole	
Høgskolen i Finnmark		Barratt Due Musikk institutt	
Høgskolen i Gjøvik		Bergen Arkitekt Skole	
Høgskolen i Harstad		Betanien diakonale høyskole	
Høgskolen i Hedmark		Den norske Eurytmihøgskole	
Høgskolen i Lillehammer		Den norske balletthøgskole	
Høgskolen i Narvik		Diakonhjemmet høyskole	
Høgskolen i Nesna		Dronning Mauds Minne Høgskole	
Høgskolen i Nord-Trøndelag		Fjellhaug Internasjonale Høgskole	
Høgskolen i Oslo		Haraldsplass diakonale høyskole	
Høgskolen i Sogn og Fjordane		Høgskolen i Staffeldts gate	
Høgskolen i Sør-Trøndelag		Høgskolen for landbruk og bygdenæringar	
Høgskolen i Telemark		Høyskolen Diakonova	
Høgskolen i Vestfold		Høyskolen for Ledelse og Teologi	
Høgskolen i Volda		Lovisenberg diakonale høyskole	
Høgskolen i Ålesund		Markedshøgskolen Campus Kristiania	
Høgskolen i Østfold		Mediehøgskolen Gimlekollen	
Samisk høyskole		Norges Informasjonsteknologiske Høgskole	
		Norsk lærerakademi	
		Rudolf Steinerhøgskolen	
Universiteter og vitenskapelige høyskoler:			
Universiteter:			
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet			
Universitetet for miljø- og biovitenskap			
Universitetet i Agder			
Universitetet i Bergen			
Universitetet i Oslo			
Universitetet i Stavanger			
Universitetet i Tromsø			
Vitenskapelige høyskoler:			
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo			
Høgskolen i Molde			
Norges handelshøgskole			
Norges idrettshøgskole			
Norges musikkhøgskole			
Norges veterinærhøgskole			
Det teologiske menighetsfakultet			
Handelshøgskolen BI			
Misjonshøgskolen			

Endringer i statistikkperioden:

- Universitetet i Stavanger, tidligere høgskolen i Stavanger, er klassifisert som universitet fra 1. januar 2005.
- Universitetet i Agder, tidligere høgskolen i Agder, er klassifisert som universitet fra 1. september 2007.
- Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Tromsø ble slått sammen fra 1. januar 2009.
- Høgskolen i Molde ble vitenskapelig høyskole 1. januar 2010.
- Handelshøgskolen BI og Misjonshøgskolen, tidligere private høyskoler, har fra og med 1. juni 2008 fått status som vitenskapelige høyskoler.
- Universitetet for miljø- og biovitenskap, tidligere Norges Landbrukshøgskole, er klassifisert som universitet fra 1. januar 2005.
- Sommeren 2011 blir Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Akershus slått sammen til Høgskolen i Oslo og Akershus.

Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Per 1. januar 2011 var det 455 591 innvandrere over 16 år i Norge.¹ Dette utgjør tolv prosent av den totale befolkningen over 16 år. Som innvandrere regnes de som er født i utlandet av to utenlandske foreldre. I 2010 var sju av ti innvandrere i Norge fra Europa. Totalt fikk 42 821 personer opplæring i norsk og samfunnskunnskap i 2010.

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal gi deltakerne økt mulighet for likestilling, deltakelse og integrering i det norske samfunnet. Vox har av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) fått det overordnede ansvaret for det faglige og pedagogiske innholdet i opplæringen i norsk og samfunnskunnskap. Vox gjennomfører også analyser knyttet til deltakelse og resultater fra norskprøvene, og skal formidle råd, kunnskap og analyser for politikkutforming, regelverksarbeid og måloppnåelse.

¹ SSB (<http://www.ssb.no/innvbef/tab-2011-04-28-05.html>).

FAKTA

Rett og/eller plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Det er alderen og oppholdsgrunnlaget til hver enkelt innvandrere som avgjør om de har rett og/eller plikt til norsk-opplæring. Retten innebærer at de har krav på å få norskopplæringen gratis, og plikten betyr at de må gjennomføre de obligatoriske timene med norskopplæring før de kan søke om permanent oppholdstillatelse eller norsk statsborgerskap.

Rett og plikt til opplæring har personer som har fått asyl, personer med opphold på humanitært grunnlag, familie-gjenforente med disse gruppene og de med kollektivt vern som er mellom 16 og 55 år. Rett og plikt har også familie-gjenforente med norske og nordiske borgere som bor i Norge, og som er mellom 16 og 55 år.

Rett, men ikke plikt til opplæring har innvandrere i gruppene nevnt over i alderen 55–67 år.

Plikt, men ikke rett til opplæring har arbeidsinnvandrere fra land utenfor EFTA/EØS i alderen 16–55 år.

Verken plikt eller rett har arbeidsinnvandrere fra land innenfor EFTA/EØS og personer med midlertidig oppholdstillatelse.

Det er kommunene som er ansvarlige for norskopplæringen, og som har plikt til å tilby gratis opplæring for de som har rett og plikt til slik opplæring. Opplæringen besto i 2010 av 250 timer norskopplæring og 50 timer samfunnskunnskap, og må tas av den enkelte innen tre år etter at han eller hun fikk oppholdstillatelse for første gang.² Ved behov har kommunene plikt til å tilby deltakere ytterligere 2 700 timer opplæring innen fem år.

Kommunene mottar hvert år et resultattilskudd fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). Resultattilskuddet er basert på antall avlagte og beståtte norskprøver. I 2010 ble det utbetalt et resultattilskudd på 5 500 kroner per beståtte norskprøve, men maksimalt 22 000 per deltaker. Deltakere i norsk og samfunnskunnskap kan melde seg opp til så mange prøver de vil, men har bare krav på å få dekket én prøve av kommunen.

4.1 Deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap

I 2010 deltok totalt 42 821 innvandrere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. For 2009 var antallet 32 317, noe som betyr at antallet deltakere har økt med 33 prosent. Over halvparten av deltakerne i 2010 mottok opplæringen i tilknytning til landets tre største byer. 30 prosent fikk opplæringen i Oslo-området, tolv prosent i Hordaland og ni prosent i Rogaland.

² Stortinget vedtok i juni 2011 å utvide antallet obligatoriske opplærings-timer til 600 timer pluss 2 400 timer ved behov.

Tabell 1 Deltakere i norsk og samfunnskunnskap per fylke

	Prosent av total	Antall
Oslo	22	9 479
Hordaland	12	5 040
Rogaland	9	3 862
Akershus	8	3 412
Nordland	5	2 318
Møre og Romsdal	5	1 931
Buskerud	4	1 893
Sør-Trøndelag	4	1 828
Vest-Agder	4	1 677
Østfold	4	1 565
Vestfold	3	1 397
Hedmark	3	1 384
Oppland	3	1 373
Telemark	3	1 209
Troms	3	1 184
Aust-Agder	2	1 046
Sogn og Fjordane	2	944
Finnmark	2	917
Nord-Trøndelag	1	362
Total	100	42 821

Kilde: IMDi

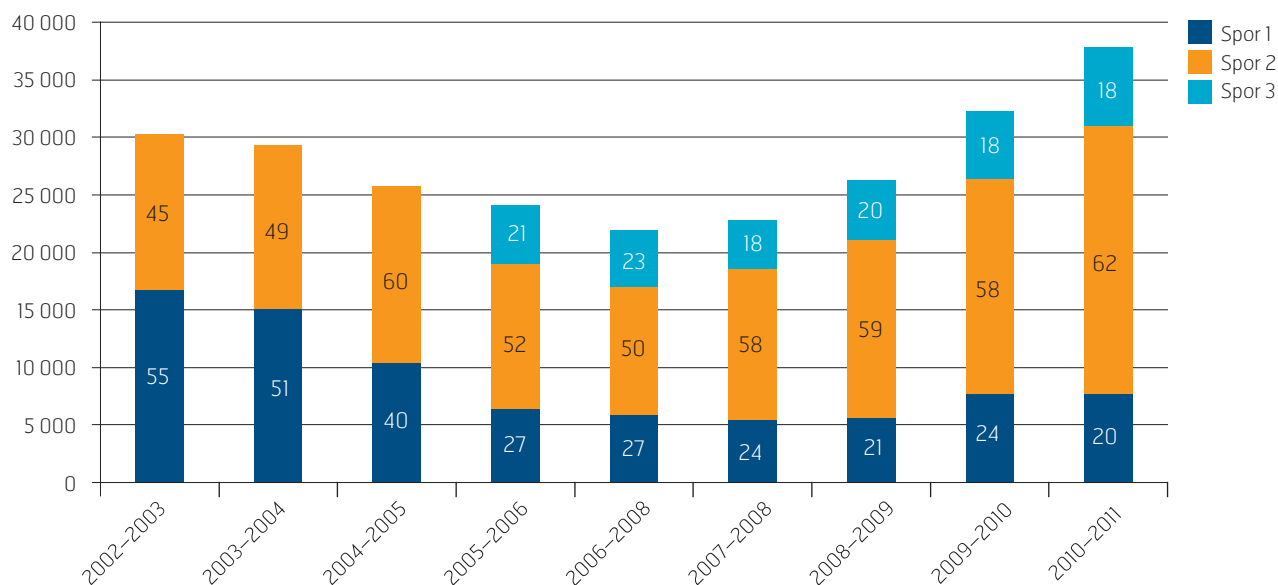
4.2 Deltakere per spor

Norskopplæringen er delt opp i tre spor. Sporene tar utgangspunkt i den enkeltes forutsetninger og mål, og skal være mest mulig tilpasset deltakeren. Deltakere på spor 1 har liten eller ingen skolegang. Deltakere på spor 2 har en del skolegang og er i større grad enn spor 1-deltakerne vant til å bruke skriftspråk. Deltakere på spor 3 har god allmennutdanning.

Figur 1 viser andelen deltakere per spor per år. For 2010 var 20 prosent av deltakerne på spor 1, og henholdsvis 62 og 18 prosent på spor 2 og 3. Sammenliknet med tidligere år øker andelen deltakere på spor 2, mens andelen deltakere på spor 1 synker.

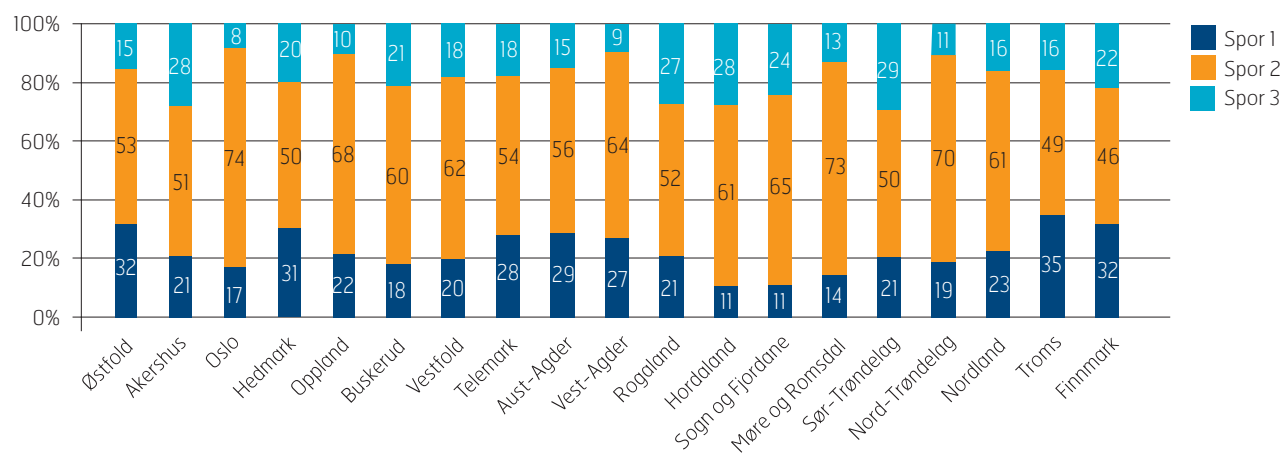
Figur 2 viser at fordelingen av andelen deltakere per spor varierer mellom fylkene. Troms har den høyeste andelen deltakere på spor 1, mens Hordaland og Sogn og Fjordane har den laveste. Sør-Trøndelag har den høyeste andelen spor 3-deltakere, og Oslo har den laveste. Oslo har derimot den største andelen spor 2-deltakere av alle fylkene.

Figur 1 Andel deltakere per spor per år³

Kilde: IMDi

Figur 2 Andel deltakere per spor per fylke

Kilde: IMDi

³ På grunn av nye rapporteringsrutiner for 2010 er 4 937 deltakere registrert med ukjent spor. Disse er ikke inkludert i figur 1.

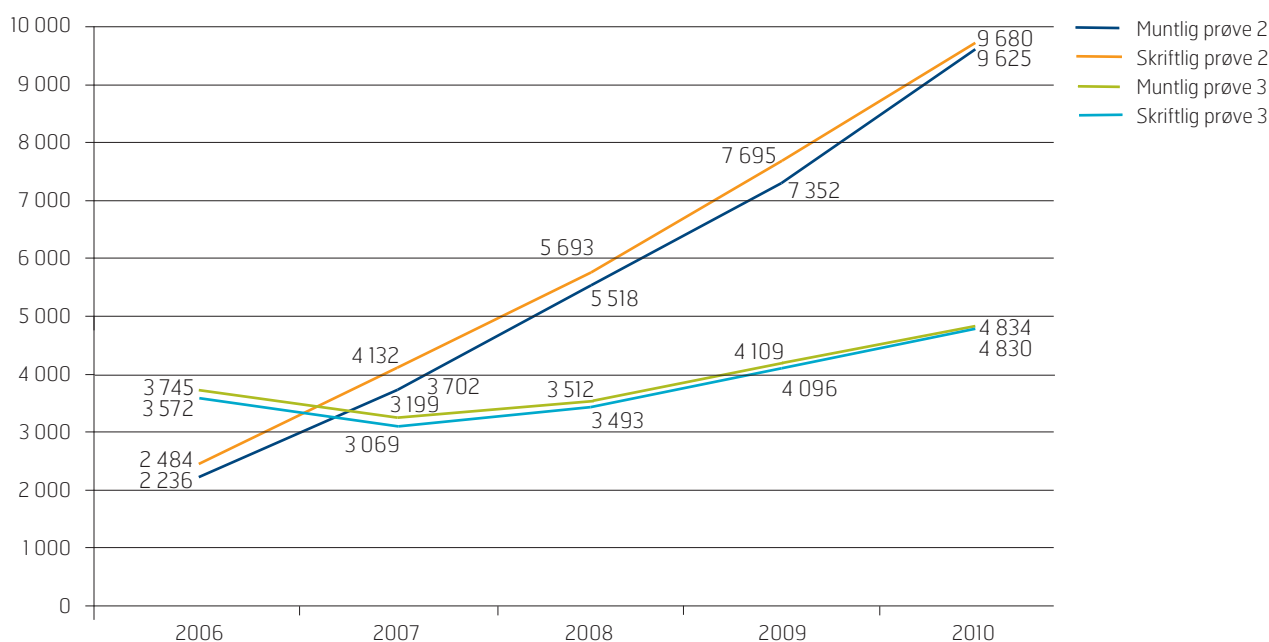
4.3 Antall avlagte norskprøver

Prøvene i norsk og samfunnskunnskap er delt opp i tre ferdighetsgrader. Norskprøve 1 er det laveste nivået. Dette er ikke en avsluttende prøve, men har en diagnostisk funksjon til bruk i opplæringen. Norskprøve 2 og 3 er på et høyere ferdighetsnivå og er avsluttende prøver. Alle prøvene har en muntlig og skriftlig del, der den skriftlige består av tre delprøver. Delprøvene tester kandidaten i lytting, lesing og skriving. Alle delprøvene må være bestått for å få godkjent den skriftlige delen av norskprøven. Etter læreplanen for norsk og samfunnskunnskap (2005)⁴ er det et mål at deltakere på spor 2 og 3 skal bestå den skriftlige og muntlige delen av Norskprøve 3. For deltakere på spor 1 er målet å bestå den skriftlige delen av Norskprøve 2 og den muntlige delen av Norskprøve 3.

Tallene som presenteres her er basert på data fra Norsk språkttest. Datagrunnlaget viser antallet prøver som er avlagt og ikke antallet deltakere. I de tilfellene der én deltaker tar flere prøver samme år, registreres dette som flere kandidater.

Antallet avlagte norskprøver har de siste årene steget jevnt. Bare siden 2009 steg antallet skriftlig prøve 2 med 26 prosent og muntlig prøve 2 med 31 prosent. Norskprøve 3 skriftlig og muntlig gikk opp 18 prosent.

Figur 3 Antall avlagte norskprøver per år

Kilde: Norsk språkttest

⁴ En ny læreplan i norsk og samfunnskunnskap er per august 2011 ute på høring.

4.4 Resultat fra avsluttende norsksprøver

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) bruker norsksprøveresultatene som styringsparameter og som kvalitetsindikator på den norskopplæringen som blir gitt. BLD setter derfor et resultatkrav for andelen beståtte prøver til kommunene. For 2010 var resultatkravet at andelen bestått skulle være 60 prosent på de skriftlige norsksprøvene og 95 prosent på de muntlige norsksprøvene.

Tabell 2 viser de samlede norsksprøveresultatene for 2010. På de muntlige prøvene besto 92 og 78 prosent henholdsvis Norsksprøve 2 og Norsksprøve 3. For de skriftlige prøvene var andelen bestått på 61 og 52 prosent. Det er altså bare på skriftlig Norsksprøve 2 at resultatmålene ble nådd.

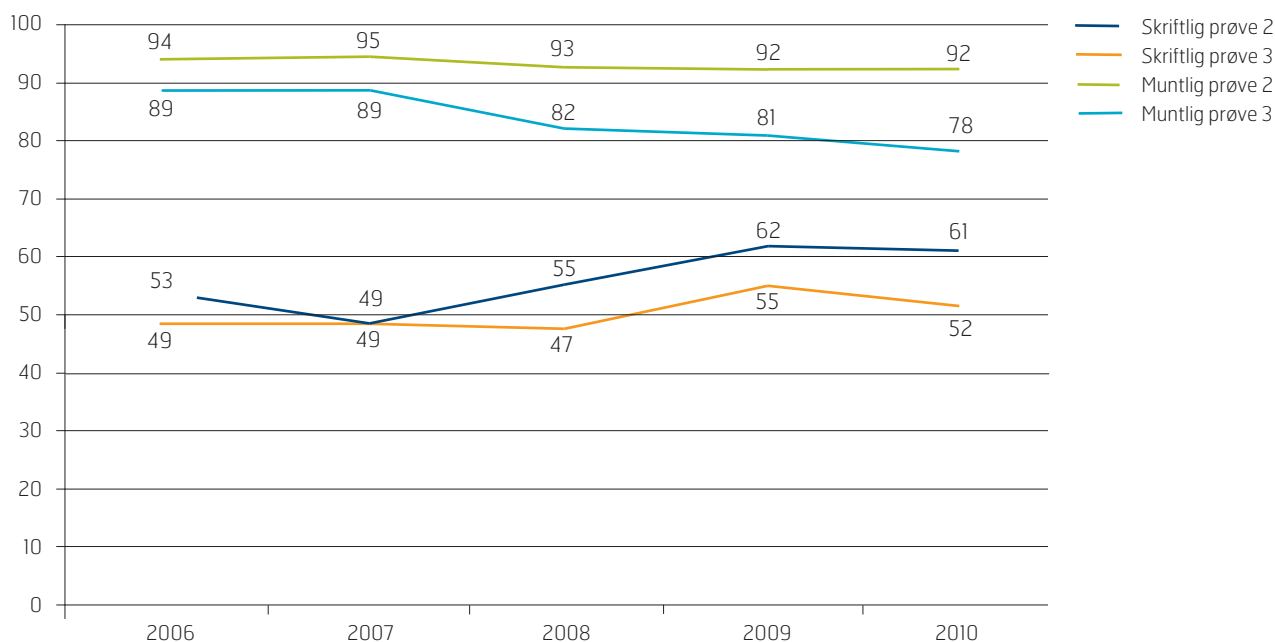
Hvis man sammenlikner resultatene for 2010 med tidligere år, viser figur 4 en svak nedgang i andelen bestått på nesten alle prøvene. Bare andelen bestått på muntlig Norsksprøve 2 forble uendret fra 2009. Nedgangen var størst på muntlig og skriftlig Norsksprøve 3.

Tabell 2 Antall prøve kandidater og andel bestått, Norsksprøve 2 og 3

		Totalt antall kandidater	Antall bestått	Andel bestått
Norsksprøve 2	Muntlig prøve	9 625	8 840	92
	Skriftlig prøve	9 680	5 902	61
Norsksprøve 3	Muntlig prøve	4 834	3 770	78
	Skriftlig prøve	4 830	2 496	52

Kilde: Norsk språkttest

Figur 4 Andel bestått per norsksprøve per år

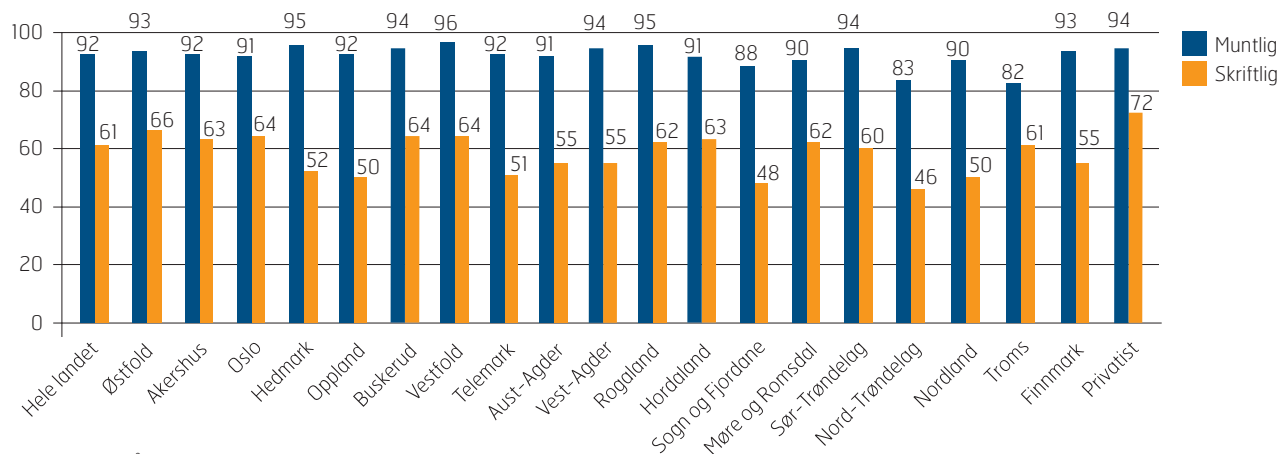

Kilde: Norsk språkttest

4.5 Resultat per fylke

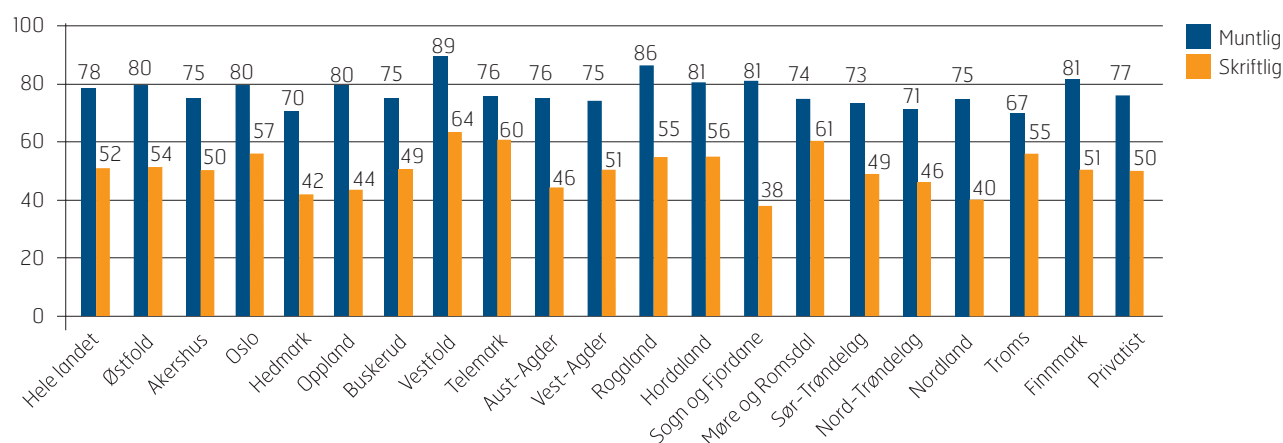
Prøveresultatene varierer noe mellom fylkene. Hvis man ser bort fra privatistprøvene som ikke er knyttet til et fylke, er det Vestfold som har den høyeste andelen bestått på både muntlig prøve 2 og 3, og skriftlig prøve 3. Østfold har den høyeste andelen bestått på skriftlig prøve 2.

Figur 5 Andel bestått Norskprøve 2 per fylke

Kilde: Norsk språktest

Figur 6 Andel bestått Norskprøve 3 per fylke

Kilde: Norsk språktest

4.6 Faktorer som påvirker resultatet

Kandidatene på de skriftlige prøvene blir bedt om å fylle ut et skjema som skal kartlegge bakgrunnen deres. Det er frivillig å fylle ut skjemaet. Cirka 78 prosent av kandidatene besvarte skjemaet i 2010. Skjemaet gir en god indikasjon på hvilke variabler som påvirker resultatet på de forskjellige skriftlige prøvene. Fordi deltakere kan ta flere

skriftlige prøver i løpet av ett år, og dermed også levere flere skjemaer, viser tallene antallet innleverte skjemaer og ikke antallet deltakere. Antallet innleverte skjemaer omtales som kandidater. Skjemaet består av deltakernes egenrapporterte opplysninger om utdanning, landbakgrunn, tid i Norge og antall opplæringstimer. Tabell 3 viser resultatet av skjemaet for 2010.

Tabell 3 Kandidater som har avlagt skriftlig Norskprøve 2 og 3 fordelt på kjønn, utdanning, landbakgrunn, tid i Norge og antall opplæringstimer

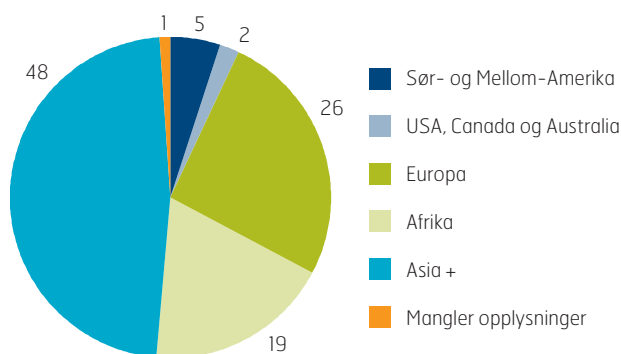
	Norskprøve 2		Norskprøve 3	
	Kandidater	Andel bestått	Kandidater	Andel bestått
Kjønn				
Mann	3 061	59	1 235	49
Kvinne	4 328	65	2 617	54
Mangler opplysninger				
Totalt	7 389	62	3 852	52
Utdanning				
Ingen utdanning	215	43	212	38
Grunnskole	1 554	48	737	45
Videregående skole	2 072	60	2 044	57
Høyskole/universitet	3 015	73	669	50
Annet	453	67	158	44
Mangler opplysninger	80		32	
Totalt	7 389	62	3 852	52
Verdensdel				
Sør- og Mellom-Amerika	323	72	226	51
USA, Canada og Australia	111	87	73	88
Europa	1 604	79	1 271	72
Afrika	1 566	52	544	44
Asia +	3 702	58	1 701	38
Mangler opplysninger	83	60	37	49
Totalt	7 389	62	3 852	52
Tid i Norge				
Under 1 år	1 039	72	432	70
1–2 år	2 433	63	1 022	56
2–3 år	1 534	61	902	53
3–4 år	731	60	499	47
4–5 år	442	60	243	46
Over 5 år	1 177	58	705	41
Mangler opplysninger	33		49	
Totalt	7 389	62	3 852	51
Timer opplæring				
250 eller færre	1 721	75	859	61
251–500	1 895	67	994	53
501–850	1 097	57	502	52
Over 850 timer	1 223	46	512	36
Mangler opplysninger	1 453		985	
Totalt	7 389	51	3 852	39

Kilde: Norsk språkttest

4.7 Kandidatenes landbakgrunn

Av alle kandidatene som meldte seg til norskprøve i 2010, var nesten halvparten fra Asia (48 prosent), 26 prosent var fra Europa, og 19 prosent var fra afrikanske land. Andelen kandidater fra ulike landområder endrer seg lite fra år til år.

Figur 7 Andel kandidater fordelt på landområde

Kilde: Norsk språkttest

Av de 7 389 kandidatene som tok skriftlig Norskprøve 2, var 50 prosent fra Asia. Av disse var sju prosent fra Afghanistan, seks prosent fra Thailand og seks prosent fra Filippinene. For skriftlig Norskprøve 3 utgjorde filippinere den største enkeltgruppen med tolv prosent av deltakermassen, dobbelt så mange som den nest største gruppen, som var deltakere fra Polen (seks prosent).

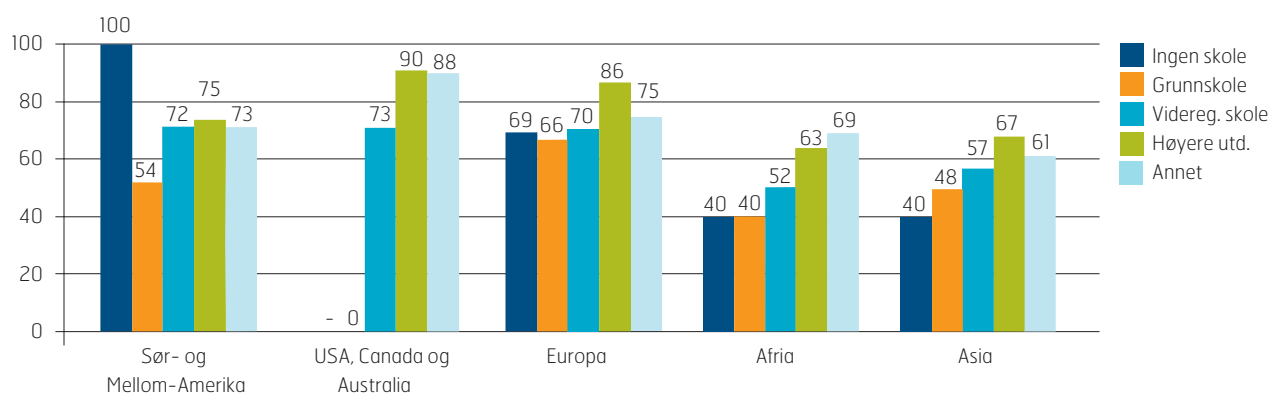
De kandidatgruppene som gjør det best på norskprøvene, er kandidater fra USA, Canada og Australia med 87 prosent bestått på Norskprøve 2 og 88 prosent bestått på Norskprøve 3. Kandidater fra Europa har 79 og 72 prosent bestått. Landbakgrunn kan ikke alene forklare forskjellene i andelen bestått, for det er også slik at det er disse deltakergruppene som har lengst utdanning.

4.8 Kandidatenes utdanning

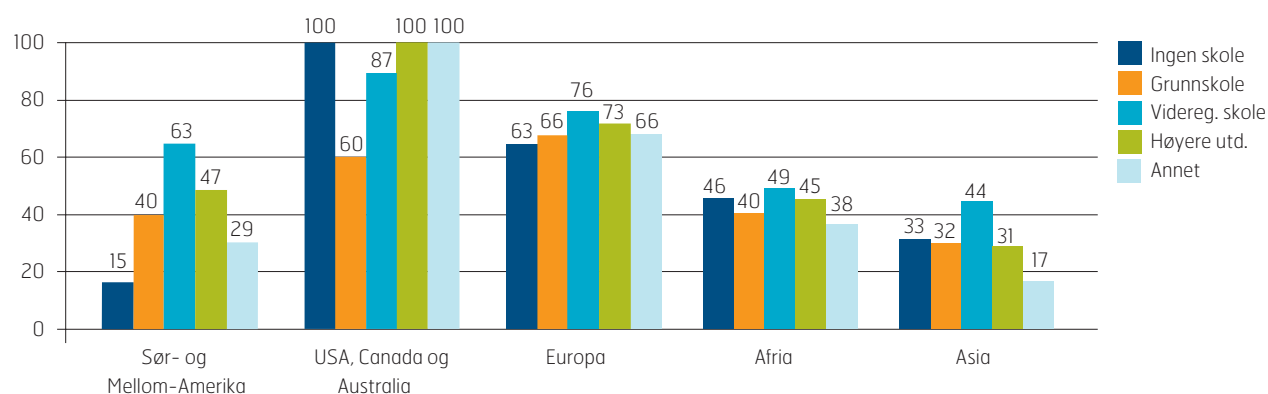
Kandidatene som melder seg opp til en norskprøve, har forholdsvis høy utdanning. På begge prøvene har hele to tredjedeler av kandidatene videregående skole eller høyere utdanning, og på Norskprøve 2 har 41 prosent universitets- eller høyskoleutdanning. Generelt er det slik at kandidater som går opp til Norskprøve 3, i snitt har flere år med utdanning enn de som går opp til Norskprøve 2.

Ut fra landbakgrunn er det kandidatene fra USA, Canada og Australia som har lengst utdanning. Dette gjelder kandidatene på både norskprøve 2 og 3. Kandidatene fra afrikanske land har i snitt den korteste utdannelsen. Resultatene i tabell 3 viser at kandidater med høy utdanning i større grad består norskprøvene enn kandidater med lavere utdanning.

Figur 8 og 9 viser sammenhengen mellom andelen kandidater som har bestått, og kandidatens landbakgrunn og utdanning. Figurene viser at det er kandidater med høy utdanning som i størst grad består norskprøvene, men også at beståttandelen innenfor de forskjellige utdanningsnivåene varierer mellom landområdene. For eksempel besto 90 prosent av kandidatene med universitets- eller høyskoleutdanning fra USA, Canada og Australia Norskprøve 2, mot 86 prosent av europeerne, og 67 og 63 prosent av kandidatene fra henholdsvis Asia og Afrika.

Figur 8 Skriftlig prøve 2. Andel kandidater bestått per landbakgrunn og utdanningsnivå⁵

Kilde: Norsk språktest

Figur 9 Skriftlig prøve 3. Andel kandidater bestått per landbakgrunn og utdanningsnivå⁶

Kilde: Norsk språktest

Utdanningsbakgrunn kan ikke alene forklare alle forskjellene i resultatene. Statistikken baserer seg imidlertid på selvrapporterte data, og høyere utdanning er ikke nødvendigvis lik i alle land. Det er derfor vanskelig eksakt å fastslå i hvor stor grad utdanningsnivå påvirker resultatene.

Det er også en sammenheng mellom kandidatenes utdanning og antall opplærings timer kandidatene gjennom-

fører før norskprøven. Kandidater med høy utdanning trenger i snitt færre opplærings timer før de melder seg opp til prøve enn kandidater med lite skolegang. Kandidater uten skolegang trenger i snitt dobbelt så mange opplærings timer som kandidater med universitets- eller høyskoleutdanning. Kandidater med høyere utdanning har også kortere oppholdstid i Norge før de melder seg opp til prøve.

⁵ For USA, Canada og Australia var det ingen kandidater uten skole og én kandidat med grunnskole som ikke besto prøven.

⁶ For USA, Canada og Australia er andelen bestått veldig høy siden det er ytterst få kandidater i utdanningsgruppene.

4.9 Kandidatenes tid i Norge og antall timer opplæring

Av kandidatene som gikk opp til Norskprøve 2 i 2010, hadde nesten halvparten (47 prosent) bodd mindre enn to år i Norge. Det er imidlertid kandidatene som har bodd i Norge under ett år før de melder seg opp til prøve, som i størst grad består prøvene. 72 prosent av disse kandidatene besto Norskprøve 2, og 70 prosent besto Norskprøve 3. Andelen bestått synker med økt oppholdstid i Norge.

Det samme gjelder andelen bestått og antall timer mottatt opplæring. Tabell 3 viser at det er flere som stryker på norskprøvene av de som har fått mange timer opplæring, enn av de som har mottatt få. Andelen bestått synker altså med økt antall timer opplæring. Dette skyldes at kandidater med høy utdanning trenger færre timer opplæring før de melder seg opp til prøve, og at kandidater med høyere utdanning også har en lavere strykprosent.

Når det gjelder landbakgrunn er det kandidatene fra de afrikanske landene som i snitt trenger flest opplæringstimer. Kandidater fra USA, Canada og Australia, og Europa trenger færrest. Det er også kandidatene fra de sistnevnte landgruppene som har bodd kortest tid i Norge før de melder seg opp til prøve. Over 20 prosent av kandidatene fra disse landgruppene tok Norskprøve 2 etter å ha bodd i Norge i under ett år. Bare ni prosent av deltakerne fra de afrikanske landene gjorde det samme. Imidlertid jevner disse forskjellene seg fort ut. For alle landgruppene har oppunder 50 prosent av deltakerne gjennomført Norskprøve 2 innen ett–to års botid.

Den samme utjevningen skjer imidlertid ikke på Norskprøve 3. Etter en botid på ett–to år har 58 prosent av kandidatene fra USA, Canada og Australia meldt seg opp til prøve, mot 29 prosent av kandidatene fra Afrika, og etter fire–fem år er tallene 90 prosent og 72 prosent.

Studieforbund og nettskoler

Både studieforbundene og nettskolene¹ får statstilskudd til drift og utvikling av sine opplæringstilbud. Vox forvalter disse tilskuddsordningene. Statistikk over studieforbundenes og nettskolenes kursvirksomhet inngår i SSBs voksenopplæringsstatistikk. Den offisielle statistikken for studieforbund og frittstående nettskoler omfatter bare den delen av virksomheten som fikk tilskudd fra staten etter ny voksenopplæringslov (Voksenopplæringsloven 2009). Dette betyr at denne statistikken ikke omfatter opplæringstiltak som blir gjennomført på oppdrag av offentlige eller private virksomheter.

Statistikken er basert på antall kursdeltakere. Den sier ikke noe om unike deltakere fordi én og samme person kan ta flere kurs, og dermed bli registrert flere ganger.

¹ I samsvar med den nye voksenopplæringsloven av 2009 brukes nå betegnelsen nettskoler i stedet for betegnelsene fjernundervisning og fjernundervisningsinstitusjoner.

5.1 Studieforbundenes aktivitet i 2010

Studieforbund er paraplyorganisasjoner for frivillige ideelle organisasjoner, og tilbyr voksenopplæring som ikke er bundet av læreplaner og eksamen. Studieforbund kan også arrangere formell kompetansegivende utdanning som et supplement til det offentlige utdanningssystemet. I 2010 ble det innrapportert data fra 19 studieforbund². De har mer enn 400 medlemsorganisasjoner, som blant annet består av de politiske partiene, de fleste arbeidstakerorganisasjonene og ulike livssyns- og interesseorganisasjoner. Studieforbundene finansierer virksomheten sin gjennom forskjellige offentlige tilskudd, kontingent fra medlemsorganisasjonene og inntekter fra kurs- og prosjektvirksomhet (NOU 2007).

Ny voksenopplæringslov trådte i kraft 1. januar 2010. Etter den nye loven beregnes det årlige statstilskuddet for

² Sjøsamisk studieforbund og Demokratenes opplysningsforbund har ikke levert statistikk for 2010.

hvert studieforbund på grunnlag av gjennomsnittet av innrapporterte kurstimer de to siste årene før siste foregående år. Grunnlaget for statstilskudd i 2010 er antall kurstimer for 2007 og 2008.

5.1.1 Deltakere og kurs etter emner/fag

Tabell 1 Studieforbund: kursdeltakere og kurs etter hovedemne i 2010

	Antall deltakere	Deltakere i prosent	Antall kurs	Kurs, i prosent
Språkfag	16 547	3	2 150	5
Musikkfag	159 531	32	9 666	24
Estetiske fag og håndverksfag utenom musikkfag	52 857	10	6 702	17
Humanistiske fag, tros- og livssynsfag	31 667	6	3 055	8
Samfunnsfag	17 101	3	989	3
Organisasjons- og ledelsesfag	94 620	19	7 175	18
Økonomi og IKT-fag	11 714	2	1 197	3
Helse-, sosial- og idrettsfag	63 595	13	4 431	11
Samferdsels- og kommunikasjonsfag	7 583	2	597	2
Realfag, industri- og tekniske fag	16 785	3	611	2
Naturbruk, økologi-, miljøverns- og friluftsfag	30 532	6	3 434	9
Tjenesteyting og servicefag	1 704	0	227	1
Total	504 236	100	40 234	100

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

Statistikken for studieforbundene er etter voksenopplæringsloven avgrenset til opplæringstiltak som tilfredsstillende disse vilkårene (Forskrift om studieforbund og nettskoler, 2009):

- Opplæringen må være offentlig kunngjort og åpen for alle.
- Opplæringstilbudet må ha minst åtte studietimer. Deltakeren må ha deltatt i minst 75 prosent av tiden.
- Deltakeren må være fylt 14 år innen utgangen av det året opplæringen foregår.
- Det må foreligge godkjent studieplan for opplæringen.

Kravet i den tidligere voksenopplæringsloven om minst fem deltakere per kurs er fjernet, og minimumskravet til kursvarighet er redusert fra tolv timer til åtte timer i ny lov. Disse to endringene innebærer at grunnlaget for SSBs statistikk over studieforbundenes aktivitet fra og med 2010 har blitt utvidet ved det at den nå omfatter kurs- og deltakertall for kurs som tidligere ikke inngikk i voksenopplæringsstatistikken. Tallene for studieforbundenes kursaktivitet i 2010 kan derfor vanskelig sammenliknes med tidligere års statistikk. I den følgende oversikten over studieforbundenes kursaktivitet inngår av denne grunn bare tall for 2010, uten at det blir trukket sammenlikninger med tidligere år.

I 2010 deltok i alt 504 236 deltakere på kurs i regi av studieforbundene. Musikkfag³ trakk flest kursdeltakere i 2010 (32 prosent). Foruten musikkfag var det i 2010 organisasjons- og ledelsesfag og helse-, sosial- og idrettsfag som hadde flest kursdeltakere. Færrest deltok i kurs innen tjenesteyting og servicefag.

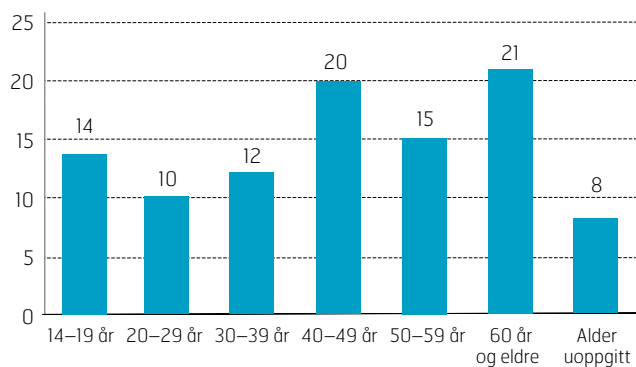
I 2010 utgjorde kvinnene 56 prosent av totalt antall deltakere. Kvinneandelen var størst innen tjenesteyting og servicefag, hvor 70 prosent av deltakerne var kvinner. Også på kurs i språkfag og i samfunnsfag var kvinneandelen høy (65 prosent). Innen realfag/tekniske fag var 78 prosent av deltakerne menn. Menn var også i klar overvekt innen samferdselsfag (67 prosent) og innen fagområdet naturbruk, økologi-, miljøverns- og friluftslivsfag (63 prosent)

I gjennomsnitt deltok 13 deltakere per kurs i 2010. Kurs i realfag / tekniske fag hadde flest deltakere per kurs (27), mens kursene innenfor språkfag og tjenesteyting hadde færrest med et snitt på åtte deltakere per kurs.

³ Musikkfag omfatter emneområdene: musikk, musikkteori, instrumentalopplæring, samspill, sang, vokalmusikk og kor.

5.1.2 Deltakernes aldersfordeling

Figur 1 Studieforbund: kursdeltakernes aldersfordeling i 2010, i prosent (N = 504 236)

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

I 2010 var 24 prosent av deltakerne yngre enn 30 år. 21 prosent var 60 år og eldre. I alle aldersgrupper var det musikkfag som samlet flest deltakere.

Musikkfag var mest dominerende i den eldste aldersgruppen, hvor 44 prosent deltok. Av deltakerne i aldersgruppen 14-19 år var det 22 prosent som deltok i humanistiske fag; mesteparten av disse deltok på kurs i etikk og kristendom. Av deltakerne i aldersgruppen 60 år og eldre deltok 34 prosent på kurs i musikk og 25 prosent på kurs i andre estetiske fag; hovedsakelig på kurs i tekstil og folkedans.

Av deltakerne i musikkfag var 44 prosent 50 år og eldre, og 27 prosent yngre enn 30 år. I estetiske fag utenom musikk var over halvparten av deltakerne 60 år eller eldre. Aldersgruppen 14-19 år utgjorde 50 prosent av deltakerne i humanistiske fag. På kurs i helse- og sosialfag var en stor andel av deltakerne (44 prosent) i alderen 40-49 år.

5.1.3 Deltakere fordelt på nivå og eksamensform

Studieforbundene tilbyr opplæring på grunnnivå, videregående nivå og høyere nivå. Opplæring på grunnnivå og videregående nivå blir rapportert etter følgende kriterier:

- Blir det gitt tilbud om offentlig eksamen?
- Finnes det paralleller i det offentlige skoleverket?

I tillegg blir det lagt vekt på disse kriteriene:

- deltakernes forkunnskaper
- nivå på studielitteraturen
- krav til lærerne

I 2010 tok 57 prosent av kursdeltakerne opplæring på grunnnivå, og 26 prosent på videregående nivå. 4 prosent deltok på høyere nivå. Resten, 13 prosent, deltok på kurs uten oppgitt nivå.

De aller fleste kursdeltakerne på studieforbundenes kurs får ikke tilbud om eksamen eller internprøve.

I 2010 var det 93 prosent av deltakerne som ikke fikk tilbud om avsluttende prøve eller eksamen. Tilbud om offentlig eksamen og fagprøve er mest utbredt i tjeneste-

Tabell 2 Studieforbund: tilbud om eksamen eller internprøve etter hovedemne i 2010, kursdeltakere i prosent

	Offentlig eksamen, sertifisering, fagprøve	Interne prøver	Ingen eksamen eller avsluttende prøve
Språkfag (N = 16 547)	5	7	88
Musikkfag (N = 159 531)	0	0	100
Estetiske fag og håndverksfag utenom musikk (N = 52 857)	2	0	98
Humanistiske fag, tros- og livssynsfag (N = 31 667)	1	0	99
Samfunnsfag (N = 17 101)	40	0	59
Organisasjons- og ledelsesfag (N = 94 620)	2	0	97
Økonomi og IKT-fag (N = 11 714)	16	4	80
Helse-, sosial- og idrettsfag (N = 63 595)	4	1	96
Samferdsels- og kommunikasjonsfag (N = 7 583)	58	0	42
Realfag, industri- og tekniske fag (N = 16 785)	16	1	83
Naturbruk, økologi-, miljøverns- og friluftsfag (N = 30 532)	33	2	66
Tjenesteyting og servicefag (N = 1 704)	33	8	58
Total (N = 504 236)	6	1	93

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

Tabell 2 viser i hvilken utstrekning deltakerne fikk tilbud om eksamen eller avsluttende prøve i 2010.

ytting og servicefag, der 21 prosent av deltakerne fikk tilbud om offentlig eksamen og 3 prosent fikk tilbud om fagprøve. Sertifisering tilbys 45 prosent av deltakerne i samferdsels- og kommunikasjonsfag. Tilbud om interne prøver forekommer hyppigst i tjenesteyting og servicefag (8 prosent). Det er generelt få som fikk tilbud om noen form for avsluttende prøve innen fagområder med mange deltakere, for eksempel fikk bare 2 prosent av kursdeltakerne innen organisasjons- og ledelsesfag og estetiske fag tilbud om eksamen. Ingen fikk tilbud om eksamen eller annen avsluttende prøve i musikkrelaterte fag.

I 2010 fikk 3 prosent av deltakerne på grunnnivå tilbud om offentlig eksamen, sertifisering eller intern prøve, mens tallene for videregående nivå og høyere nivå var henholdsvis 15 og 22 prosent.

5.1.4 Aktiviteten etter studieforbund

Antall studieforbund har holdt seg nokså stabilt de siste ti årene, til tross for noen nedleggelse og sammenslåinger. I 2010 ble det innrapportert data fra 19 studieforbund. Omfanget av aktiviteten i de ulike studieforbundene i 2010 framgår av tabell 3.

Det var store variasjoner i aktivitetene mellom studieforbundene, både målt ved antall kurs og antall deltakere. Antall deltakere varierer fra nærmere 162 000 hos Folkeuniversitetet til 111 i Senterpartiets Studieforbund. Målt etter antall kursdeltakere var de tre største studieforbundene: Folkeuniversitetet, Akademisk Studieforbund og Musikkens Studieforbund. I 2010 hadde disse til sammen 56 prosent av det totale antallet kursdeltakere.

Hvis aktiviteten måles etter antall kurs, endres bildet noe: Folkeuniversitetet avholdt også flest kurs. Imidlertid hadde ti studieforbund flere kurs enn Akademisk Studieforbund. Akademisk Studieforbund og Kristelig Folkepartis Studieforbund hadde flest deltakere per kurs, henholdsvis 45 og 35 deltakere, mens gjennomsnittet for alle studieforbund var 13 deltakere.

Tabell 3 Studieforbund: aktivitet etter studieforbund i 2010

	Kursdeltakere	Kursdeltakere, i prosent	Antall kurs	Kurs, i prosent	Antall deltakere per kurs
Arbeidernes Opplysningsforbund (AOF)	37 373	7	2 924	7	13
Bygdefolkets Studieforbund	18 408	4	2 055	5	9
Frikirkelig studieforbund	9 304	2	895	2	10
Høyres Studieforbund	3 932	1	407	1	10
Kristelig Folkepartis Studieforbund	484	0	14	0	35
Populus–studieforbundet folkeopplysning	13 708	3	1 828	5	7
Idrettens Studieforbund	18 650	4	1 987	5	9
Musikkens studieforbund	43 480	9	3 582	9	12
Norsk Kristelig Studieråd	24 244	5	2 591	6	9
Samisk Studieutvalg / Sàmi Oahppolávdegoddi	379	0	91	0	4
Senterpartiets Studieforbund	111	0	20	0	6
Sosialistisk Opplysningsforbund	2 859	1	411	1	7
Studieforbundet Folkeuniversitetet	161 966	32	10 673	27	15
Studieforbundet natur og miljø	23 437	5	2 568	6	9
Venstres Opplysningsforbund	1 665	0	281	1	6
Akademisk Studieforbund	73 958	15	1 649	4	45
Funksjonshemmedes Studieforbund	33 214	7	3 966	10	8
Folkekulturforbundet	34 035	7	4 029	10	8
Fremskrittspartiets Studieforbund	3 029	1	263	1	12
Totalt	504 236	100	40 234	100	13

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

5.1.5 Studieforbundene emneprofil

Tabell 4 angir de tre emneområdene med flest kursdeltakere for hvert av studieforbundene.

Tabell 4 Studieforbund: kursdeltakere i prosent for hvert studieforbund			
Studieforbund	Flest deltakere	Nest flest deltakere	Tredje flest deltakere
Totalt alle studieforbund	Sang, vokalmusikk og kor (16 %)	Samspill (12 %)	Helse og omsorg (8 %)
Arbeidernes Opplysningsforbund	Tillitsvalgte i arbeidslivet (36 %)	Organisasjonskunnskap (31 %)	Tekstbehandling, regneark, grafikk (3 %)
Bygdefolkets Studieforbund	Skogbruk (17 %)	Husdyrhold (17 %)	Helse og omsorg (15 %)
Frikirkelig studieforbund	Kristendom (58 %)	Sang, vokalmusikk, kor (20 %)	Instruktør-; trener- og lederutdanning (10 %)
Høyres Studieforbund	Helse og omsorg (14 %)	Pedagogikk og undervisning (14 %)	Maritim trafikkopplæring, kyst- og sjøfartsfag (14 %)
Kristelig Folkepartis Studieforbund	Politisk skolering (99 %)	Etikk (1 %)	
Populus	Tillitsvalgte i frivillige organisasjoner (20 %)	Helseopplysning/kosthold (15 %)	Teater, revy og drama (12 %)
Idrettens Studieforbund	Diverse org.- og ledelsesfag (55 %)	Instruktør-; trener- og lederutdanning (45 %)	
Musikkens Studieforbund	Sang, vokalmusikk, kor (51 %)	Samspill (37 %)	Instrumentalopplæring (6 %)
Norsk Kristelig Studieråd	Kristendom (47 %)	Sang, vokalmusikk, kor (19 %)	Andre organisasjons- og ledelsesfag (14 %)
Samisk Studieutvalg	Andre estetiske fag (64 %)	Samisk (14 %)	Andre naturbruk, økologi- og miljøvern fag (8 %)
Senterpartiets Studieforbund	Nærmiljø/lokalsamfunn (81%)	Politisk skolering (10 %)	Ideologi (9 %)
Sosialistisk Opplysningsforbund	Helseopplysning/kosthold (20 %)	Psykologi (20 %)	Tegning, maling, grafikk (14 %)
Studieforbundet Folkeuniversitetet	Sang, kor, vokalmusikk (31 %)	Samspill (27 %)	Instrumentalopplæring (7 %)
Studieforbundet natur og miljø	Jakt (40 %)	Husdyrhold (34 %)	Tillitsvalgte i frivillige organisasjoner; Andre økologi- og miljøvern fag (5 %)
Venstres Opplysningsforbund	Politisk skolering (100 %)		
Akademisk Studieforbund	Helse og omsorg (41 %)	Tillitsvalgte i arbeidslivet (26 %)	andre industri- og tekniske fag (13 %)
Funksjonshemmedes Studieforbund	Sosialpolitiske emner og rettigheter (33 %)	Organisasjonskunnskap (16 %)	Helse og omsorg (10 %)
Folkekulturforbundet	Folkedans (38 %)	Tekstil (29 %)	Teater, revy og drama (10 %)
Fremskrittspartiets Studieforbund	Politisk skolering (43 %)	Andre økonomiske fag (20 %)	Organisasjonskunnskap (16 %)

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

Musikkrelaterte fagemner, som sang, samspill og instrumentalopplæring, dominerer. 94 prosent av deltakerne i Musikkens studieforbund og 65 prosent av deltakerne på Folkeuniversitetet⁴ deltok i 2010 på kurs i disse emnene. Også en stor andel av deltakerne på kurs i regi av Frikirkelig Studieforbund og Norsk Kristelig Studieråd deltok på musikkrelaterte kurs. Helse- og omsorgsfag hadde

høyest deltakerandel av kursene holdt av Akademisk Studieforbund (41 prosent) og Høyres studieforbund (14 prosent). Av deltakerne på kurs i regi av Sosialistisk Opplysningsforbund var det 20 prosent som deltok på kurs helseopplysning/kosthold. Nesten alle deltakerne på kurs i regi av Kristelig Folkepartis Studieforbund og Venstres Opplysningsforbund deltok på kurs i politisk skolering.

⁴ Norges Musikkorps Forbund og Norges Korforbund er medlemmer i Studieforbundet Folkeuniversitetet.

6.1.6 Studieforbundenes aktivitet etter fylke

Tabell 5 Studieforbund: deltakere fordelt på fylke			
	Deltakere	Deltakere i prosent av befolkningen 14 år og eldre ⁵	Antall deltakere per 1000 innbyggere
Østfold	23 197	5	102
Akershus	46 508	9	106
Oslo	71 693	14	144
Hedmark	23 086	5	143
Oppland	26 706	5	171
Buskerud	24 049	5	112
Vestfold	21 133	4	109
Telemark	15 691	3	111
Aust-Agder	8 829	2	98
Vest-Agder	14 503	3	104
Rogaland	36 518	7	105
Hordaland	50 555	10	128
Sogn og Fjordane	12 705	3	144
Møre og Romsdal	23 370	5	112
Sør-Trøndelag	31 702	6	131
Nord-Trøndelag	16 537	3	152
Nordland	29 172	6	148
Troms	20 587	4	158
Finnmark	7 479	1	124
Totalt	504 236	100	125

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

Antall deltakere i studieforbundenes kursaktivitet var størst i Oslo, Hordaland og Akershus. I alt deltok en tredel av totalt antall deltakere på kurs i disse tre fylkene. Ser vi på andelen deltakere i forhold til befolkningen, var det Oppland som hadde den største andelen. I dette fylket var det 171 deltakere av 1 000 innbyggere. Også Troms og Nord-Trøndelag skiller seg ut ved at en høy andel av befolkningen over 14 år hadde deltatt i studieforbundenes kursvirksomhet. I motsatt ende av skalaen finner vi Aust-Agder, hvor den laveste andelen av innbyggerne deltok (98 per 1 000 innbyggere).

I alle fylker, unntatt Oslo, var det musikkfag som samlet flest deltakere. I Oslo var det størst andel av deltakere som deltok på kurs innenfor organisasjons- og ledelsesfag (21 prosent). Musikkfag dominerte mest i Møre og Romsdal, hvor 49 prosent av deltakerne i studieforbundenes kursvirksomhet deltok i musikkfaglige kurs. Også i Sogn og Fjordane og i Finnmark utgjorde deltakerne innenfor dette emnet en stor andel (47 prosent). Andelen som deltok i kurs i musikkfag, var lavest i Oslo (20 prosent).

5.2 Nettskolenes aktivitet i 2010

I 2010 ble det rapportert aktivitet fra tolv godkjente nettskoler i Norge. De fleste kurstilbudene er paralleller til det offentlige skoleverket. Vilåret for å bli godkjent som nettskole etter ny voksenopplæringslov er at skolen har et ideelt formål, og at den har fjernundervisning som hovedformål.

Nettskolene omfatter både organisasjoner, stiftelser (blant annet NKI Nettstudier og NKS Nettstudier) og bransjeskoler (blant annet Industriskolen). Enkelte av dem, spesielt bransjeskolene, har utviklet seg i retning av ordinære utdanningsinstitusjoner som ivaretar kompetanse som er rettet inn mot arbeidslivet (NOU 2007).

Nettskolene er organisert under paraplyorganisasjonen Norsk forbund for fjernundervisning og fleksibel utdanning (NFF).

⁵ Deltakere i prosent er beregnet av middelbefolkningen i 2010, 14 år eller eldre.

Tilskuddsordningen for nettskolene er endret i den nye voksenopplæringsloven. Etter tidligere lov ble statstilskuddet til nettskoler fordelt på grunnlag av innrapportert opplæringsaktivitet (normerte timer). Etter ny lov får de etter søknad statstilskudd til utvikling av undervisningsløsninger og læringsressurser, men ikke til opplæringsaktivitet.

Som følge av blant annet den nye tilskuddsordningen er arbeidet i gang med å utforme en ny form for rapportering til SSB av nettskolenes opplæringsaktivitet. Statistikken for nettskolenes aktivitet for 2010 følger imidlertid den tidligere lovens bestemmelser.

5.2.1 Hovedtrekk i nettskolenes aktivitet siden 2002

Tabell 6 Nettskolene: utvikling i antall kursdeltakere og normerte timer*

	2002	2009	2010
Kursdeltakere	29 749	18 376	17 162
Normerte timer	4 446 168	2 753 844	2 585 787

* Normerte timer er antall timer per kurs ganget med antall kursdeltakere.
Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

Antall kursdeltakere⁶ i nettskolenes kurs har blitt redusert med 12 600 i perioden 2002–2010 (42 prosent). Antall normerte timer har også blitt redusert med 42 prosent i samme periode. Fra 2009 til 2010 var nedgangen i antall kursdeltakere på sju prosent, og i antall normerte timer på seks prosent.

Aktiviteten fordelte seg slik på de ulike kursemnene i 2010:

Tabell 7 Nettskolene: kursdeltakere og timer i 2010, etter hovedemner

	Kursdeltakere	Kursdeltakere i prosent	Normerte timer per kursdeltaker
Språkfag	421	2	141
Estetiske fag og håndverksfag	427	2	318
Humanistiske fag, tros- og livssynsfag	143	1	216
Samfunnsfag	4 623	27	103
Organisasjons- og ledelsesfag	2 040	12	152
Økonomi- og IKT-fag	3 027	18	151
Helse-, sosial- og idrettsfag	1 760	10	255
Samferdsels- og kommunikasjonsfag	2 615	15	131
Realfag, industrifag og tekniske fag	1 063	6	200
Naturbruk, økologi-, miljøverns- og friluftslivsfag	18	0	88
Tjenesteyting og servicefag	1 025	6	106
Totalt	17 162	100	151

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

I 2010 var kursdeltakelsen størst i samfunnsfag (27 prosent). Samfunnsfag har gjennom hele perioden 2002–2010 hatt flest kursdeltakere. Økonomi- og ikt-fag og Samferdsels- og kommunikasjonsfag var de nest største fagområdene målt i antall kursdeltakere. Totalt sto disse tre fagområdene for 60 prosent av kursdeltakelsen i 2010. I perioden 2002–2010 har det vært en nedgang i antall kursdeltakere innen samtlige hovedemner. Reduksjonen var størst innenfor naturbruk/økologi (90 prosent). Reduksjonen var minst innen samfunnsfag (16 prosent).

De lengste opplæringstilbudene, målt i antall timer, var innenfor estetiske fag/håndverksfag, som i snitt gikk over 318 timer. De korteste tilbudene var innenfor naturbruk/miljøfag og tjenesteyting/servicefag, på henholdsvis 88 og 106 timer.

I 2010 utgjorde kvinnene 57 prosent av kursdeltakerne. Det er klar variasjon i hvilke kursemner menn og kvinner deltok på. Over 90 prosent av kursdeltakerne i estetiske fag og i helse- og sosialfag var kvinner. Kvinneandelen var også høy i tilbud innenfor humanistiske fag (77 prosent), økonomi- og ikt-fag (76 prosent) og samfunnsfag (72 prosent). Kurstilbudene i naturbruk (72 prosent), samferdselsfag (91 prosent), realfag (72 prosent) og tjenesteyting (67 prosent) var klart mannsdominerte.

⁶ NFF bruker betegnelsen «antall kursfullføringer» om kursdeltakere som har fullført kurs i regi av nettskolene. Av hensyn til framstillingen her vil vi likevel bruke betegnelsen «kursdeltakere» også i omtalen av nettskolene.

5.2.2 Kursdeltakere etter nivå og eksamensform

De fleste deltakerne i nettskolenes opplæringstilbud, 57 prosent, følger tilbud på videregående skoles nivå. Ingen tar opplæring på grunnskolenivå. Kvinnene deltok i større grad enn menn i tilbud på høyskole- og universitetsnivå, mens menn i større grad enn kvinner deltok på tilbud på videregående skoles nivå.

Nettskolenes tilbud om offentlig eksamen og interne prøver har utviklet seg slik i perioden 2002–2010:

	2002 (N = 29 749)	2009 (N = 18 376)	2010 (N = 17 162)
Offentlig eksamen	66	44	45
Interne prøver	28	55	54
Ingen eksamen	6	1	1
Totalt	100	100	100

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

Nesten samtlige deltakere i nettskolenes opplæring fikk tilbud om eksamen eller avsluttende intern prøve i perioden 2002–2010. I perioden har det skjedd en endring fra tilbud om offentlig eksamen til tilbud om interne prøver. I 2010 fikk flere deltakere tilbud om intern prøve enn om offentlig eksamen. Deltakerne på høyere nivå fikk i større grad tilbud om offentlig eksamen (77 prosent) enn deltakerne på videregående skoles nivå (45 prosent).

5.2.3 Deltakelse fordelt på nettskoler

Målt i antall kursdeltakere var NKI den klart største nettskolen i 2010. Totalt 11 522 kursdeltakere fikk opplæring gjennom NKI dette året. De to største nettskolene, NKI og NKS, har økt sin markedsandel i antall kursdeltakere fra 64 prosent i 2002 til 82 prosent i 2010.

	Normerte timer	Normerte timer, i prosent	Antall kursdeltakere	Kursdeltakere, i prosent	Normerte timer per deltaker
Handelshøyskolen BI, Bank og finans	65 210	3	247	1	264
Folkeuniversitetet Nettstudier	47 391	2	205	1	231
Kristen Brevskole	5 720	0	29	0	197
Luftfartsskolen AS	142 125	5	1 354	8	105
Natur og næring Fjernundervisningen	4 630	0	44	0	105
NKI Nettstudier	1 408 411	54	11 522	67	122
NKS Nettstudier	624 877	24	2 612	15	239
Stiftelsen Norges Byggscole	3 625	0	37	0	98
OPK-instituttet AS	113 080	4	453	3	250
Industriskolen	109 988	4	293	2	375
Norsk Nettskole	45 215	2	224	1	202
Senter for eiendomsfag AS	15 515	1	142	1	109
Totalt	2 585 787	100	17 162	100	151

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA)

Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA) ble opprettet i 2006. Hensikten er å stimulere virksomheter til å gjennomføre opplæring i grunnleggende ferdigheter for ansatte gjennom å delfinansiere opplæringstiltak. Målet med å styrke arbeidstakernes grunnleggende lese-, skrive-, regne- og dataferdigheter er at færre skal falle ut av arbeidslivet, og at flere skal kunne ta del i opplæring og utdanning. Programmet retter seg hovedsakelig mot personer i arbeidslivet med lav formell utdanning, men det har også vært gjennomført satsinger mot andre som trenger å styrke sine grunnleggende ferdigheter.

Både private og offentlige virksomheter fra hele landet kan søke om midler fra BKA. Det samme kan opplæringstilbydere, næringsforeninger og organisasjonene i arbeidslivet i samarbeid med én eller flere virksomheter.

Vox forvalter BKA og tildeler midlene som årlig blir bevilget fra Kunnskapsdepartementet. Beløpet som tildeles, har økt kraftig, fra 14,5 millioner kroner i 2006 til 92 millioner i 2011. Programmet har én hovedutlysning hvert år som her omtales som ordinære søknadsrunder. Siden 2008 har det i tillegg vært noen mindre utlysninger, spesielle satsinger eller samarbeidsprosjekter med Nav. Dette omtales som særskilte satsinger.

Informasjon fra søknadene og innrapportert informasjon fra innvilgede prosjekter blir samlet i BKA-basen som er administrert av Vox. Det er informasjon herfra som danner grunnlaget for dette kapitlet, og resultatene som presenteres, er hentet ut 13. januar 2012 (om ikke annet er oppgitt). Enkelte av tallene i årets rapport kan avvike fra det som er rapportert i tidligere Vox-spil som følge av revideringer i basen.

6.1 Søking og tildeling av støtte til opplæring

BJA-programmet har økt i omfang hvert år siden programmet ble opprettet. I 2011 kom det inn totalt 409 søknader, noe som er en økning på 19 prosent fra 2010 og 145 prosent siden 2006.

6.1.1 Økning i antall innvilgede prosjekter

249 søknader ble innvilget, én av disse som et særskilt prosjekt i samarbeid med Byggenæringens Landsforening (heretter omtalt som BNL-prosjekter). Det var langt flere enn de innvilgede søknadene som tilfredstilte kravene, og det ble foretatt en prioritering ut fra på forhånd fastsatte kriterier.¹ 31 av de 249 innvilgede søknadene ble først avslått, men senere innvilget da det ble økonomiske muligheter til dette som følge av revidert nasjonalbudsjett og tilgjengelige restmidler.

Fram til og med 2008 lå andelen innvilgede søknader per år på cirka 35 prosent. Økte bevilgninger fra Kunnskapsdepartementet har ført til at andelen innvilgede søknader steg til rundt 60 prosent i 2009 og har holdt seg på dette nivået siden. I 2011 ble 61 prosent av søknadene godkjent.

Tabell 1 viser utviklingen i det totale antallet søknader og innvilgede søknader for perioden fra 2006 til 2011. Den viser også andelen søknader som er innvilget disse årene.

År	Utlysning	Søknader totalt	Søknader innvilget	Andel innvilgede søknader
2011	Totalt	409	249	61
2011	Ordinær utlysning	408*	248	61
2011	BNL-prosjekter	1**	1	100
2010	Totalt	345***	210	61
2010	Ordinær utlysning	339*	204	61
2010	Varehandelsprosjekter	2**	2	100
2010	BNL-/forbildeprosjekter	2**	2	100
2010	Nav-prosjekter	2****	2	100
2009	Totalt	339***	214	62
2009	Ordinær utlysning	267*	162	60
2009	Varehandelsprosjekter	3**	3	100
2009	Studieforbund	42	33	79
2009	Unge voksne	20	9	45
2009	BNL-prosjekter	3	3	100
2009	Nav-prosjekter	4****	4	100
2008	Totalt	282***	99	34
2008	Ordinær utlysning	279	96	34
2008	Nav-prosjekter	3****	3	100
2007	Totalt	208	70	34
2006	Totalt	167	65	39

*Søknader som har blitt godkjent som særskilte prosjekter, er ikke telt med, selv om de ble sendt inn som ordinære søknader. Dette er nytt i forhold til tidligere Vox-speil.

**Disse søknadene ble sendt inn som ordinære søknader og ble da avslått. Senere ble de godkjent som del av en særskilt satsing. De er ikke telt med i antall ordinære søknader, jmfør *.

I søknader totalt inngår også Nav-prosjekter, se *. Dette er nytt i forhold til tidligere Vox-speil.

****Dette er egentlig ikke søknader, men prosjekter i samarbeid med Nav. De telles likevel med i totalen, jmfør ***.

¹ I 2011 ble prosjekter som styrker lese-, skrive- eller regneferdigheter, skjer i mindre virksomheter, skjer i konjunkturutsatte virksomheter/bransjer, skjer i kombinasjon med arbeid, i tilknytning til fagopplæring eller annen arbeidslivsrelevant opplæring, skjer i regi av en opplæringstilbyder som har gjennomført etter- og videreutdanning i grunnleggende ferdigheter, samt prosjekter som kan iverksettes umiddelbart etter tildelingen, prioritert. Den samlede tildelingen skal omfatte opplæringstiltak fordelt slik at alle de grunnleggende ferdighetene er godt representert, og at det hentes inn erfaringer fra de ferdighetene som inngår i programmet. Tildelingen skal også, om mulig, bidra til å øke andelen offentlige tilbydere i programmet.

6.1.2 92 millioner delt ut til opplæring i virksomhetene

Det ble til sammen søkt om nesten 197 millioner kroner i støtte i 2011. Dette er en økning på 17 prosent i forhold til i året før, og 130 prosent siden programmet ble opprettet.

De innvilgede prosjektene ble tildelt mer enn 92 millioner kroner totalt. Dette er 14 prosent mer enn i 2010, og mer enn seks ganger så mye som i 2006. Opprinnelig ble 81 millioner kroner utlyst og tildelt for 2011, men senere tilkom ytterligere ti millioner som følge av revidert nasjonalbudsjett og 1,4 millioner i form av restmidler.

Gjennomsnittlig omsøkt beløp i 2011 var på 481 000 kroner totalt, og 475 000 for de ordinære søknadene. Dette er noe lavere enn i 2010 da gjennomsnittlig omsøkt beløp var på 491 000 kroner totalt, og på 483 000 kroner for de ordinære søknadene.

Gjennomsnittsutbetalingen per søknad var i 2011 på 371 000 kroner totalt, og på 368 000 kroner for de ordinære søknadene. Også dette beløpet var noe lavere enn året før

(385 000 kroner totalt og 381 000 kroner i den ordinære søknadsrunden). Det gjennomsnittlig innvilgede beløpet per søknad økte hvert år fra 2006 til 2010. Totalt i perioden økte beløpet med 73 prosent. Den store økningen henger blant annet sammen med at det fra 2008 også ble mulig å søke om å få dekket deler av vikarutgifter, og at det har blitt vanligere å gjennomføre kombinasjonskurs med opplæring i flere ferdigheter. Kombinasjonskursene er mer tid- og kostnadskrevenne enn kurs i bare én av ferdighetene.

6.2 Hovedformålet med opplæringen

Uansett om søknadene gjelder kombinasjonskurs eller kurs i bare én av basisferdighetene, må de som søker oppgi ett hovedformål med opplæringen.

Hvert år har det vært flest som har lesing og skrivning, og færrest som har regning som hovedformål. Interessen for regning har imidlertid økt hvert år, mens andelen søknader med data som hovedformål har gått ned de siste årene.

Tabell 2 Omsøkt og tildelt beløp per år. 2006–2011

År	Utlysning	Omsøkt beløp*	Tildelt beløp*	Gjennomsnittlig omsøkt beløp per søknad**	Gjennomsnittlig tildelt beløp per søknad**
2011	Totalt	196,6 mill.	92,4 mill.	481 000	371 000
2011	Ordinær utlysning	193,8 mill.***	91,2 mill.	475 000	368 000
2011	BNL-prosjekt	2,8 mill.****	1,2 mill.	2 800 000	1 200 000
2010	Totalt	169,4 mill.	80,8 mill.	491 000	385 000
2010	Ordinær utlysning	163,6 mill.***	77,7 mill.	483 000	381 000
2010	Varehandelsprosjekter	1,6 mill.****	1,1 mill.	811 000	560 000
2010	BNL-/forbildeprosjekter	3,1 mill.****	1 mill.	1 570 000	500 000
2010	Nav-prosjekter	1 mill.	1 mill.	506 000	506 000
2009	Totalt	142,2 mill.	68,5 mill.	420 000	320 000
2009	Ordinær utlysning	120,1 mill.***	53,1 mill.	450 000	328 000
2009	Studieforbund	10,1 mill.	6,4 mill.	242 000	193 000
2009	Unge voksne	4,7 mill.	1,7 mill.	236 000	189 000
2009	Nav-prosjekter	3 mill.	3 mill.	753 000	753 000
2009	BNL-prosjekter	1,8 mill.	1,8 mill.	600 000	600 000
2009	Varehandelsprosjekter	2,5 mill.****	2,5 mill.	847 000	487 000
2008	Totalt	122,5 mill.	31,7 mill.	428 000	313 000
2008	Ordinær utlysning	120,5 mill.	29,7 mill.	438 000	309 000
2008	Nav-prosjekter	2 mill.	2 mill.	658 000	658 000
2007	Totalt	78,2 mill.	20 mill.	380 000	286 000
2006	Totalt	85,5 mill.	14,5 mill.	541 000	222 000

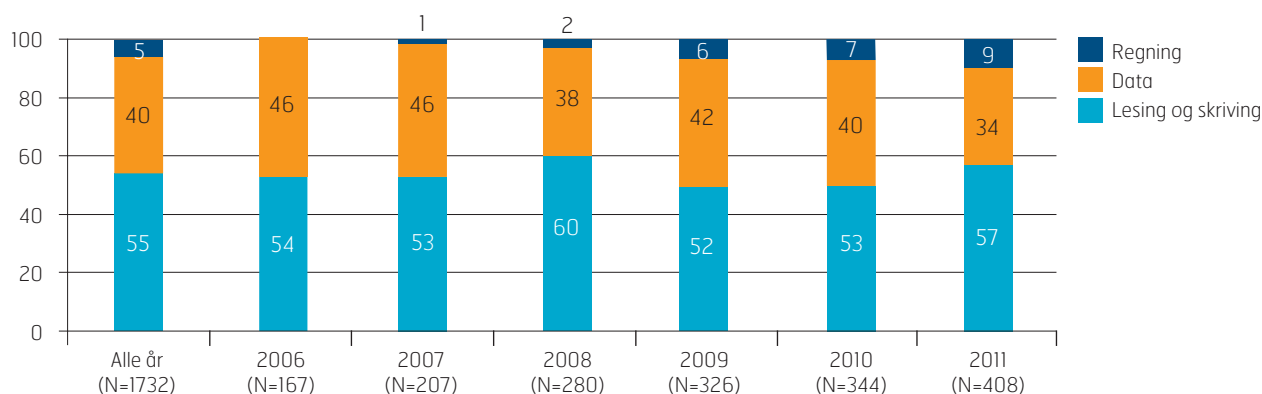
*Rundet av til nærmeste 100 000

**Rundet av til nærmeste 1 000

***Omsøkt beløp til søknadene som ble innvilget som særskilte prosjekter, er ikke medregnet i dette beløpet. Dette er nytt i forhold til tidligere Vox-speil.

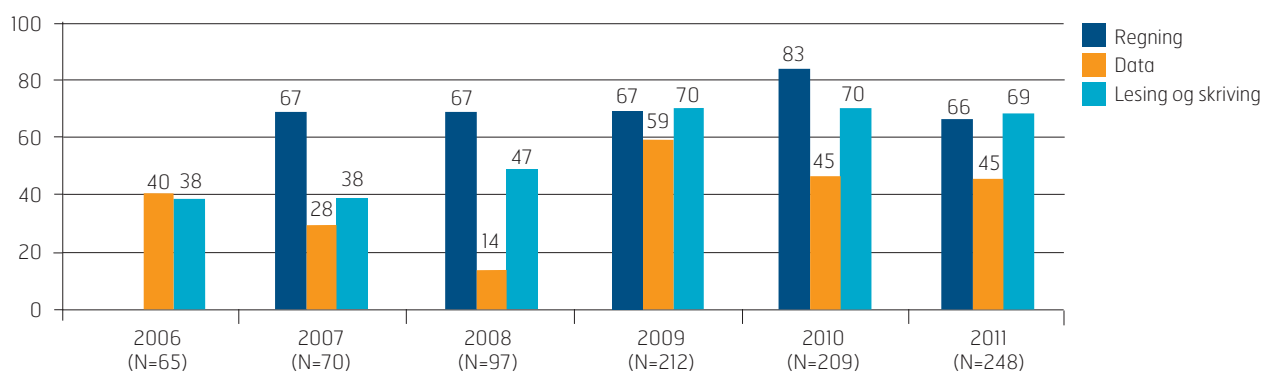
****Disse søknadene var opprinnelig en del av den ordinære utlysningen og fikk avslag der, men ble godkjent som særskilt satsing

Figur 1 Hovedformål med opplæringen, alle søknader. 2006–2011*. I prosent.

* For årene 2007, 2010 og 2011 er det én, for 2008 er det to og for 2009 er det 13 søknader som mangler hovedformål og derfor er utelatt fra figuren.

Figur 2 Andel innvilgede av søknader per hovedformål. 2006–2011*. I prosent.

*For 2010 og 2011 er det én, og for 2008 og 2009 er det to søknader som mangler hovedformål og derfor utelates fra figuren.

Når det gjelder lesing og skrivning, var det 232 søknader med dette hovedformålet i 2011. Lese- og skriveprosjektene utgjorde 57 prosent av det totale antallet søknader dette året.

Det var 38 søknader med regning som hovedformål samme år, og dette utgjør ni prosent av 2011-søknadene. Selv om dette utgjør en beskjeden andel av søknadene totalt sett, er den forholdsmessige økningen over tid stor. Andelen søknader økte med 65 prosent bare fra 2010. Antall søknader med data som hovedformål har vært uforandret de siste tre årene. Andelen har imidlertid gått ned og ligger i 2011 på 34 prosent. En stor del av søknadene med lesing og skrivning eller regning som hovedformål omfatter imidlertid kombinasjonskurs der data også inngår.

Det var en større andel av søknader med lesing og skrivning eller regning som hovedformål, enn med data som hovedformål, som fikk søknaden godkjent i 2011.

65 prosent av de innvilgede søknadene hadde lesing og skrivning, 25 prosent hadde data, og ti prosent hadde regning som hovedformål.

Figur 2 viser andelen søknader innenfor hvert enkelt hovedformål som ble innvilget.

Figuren viser at mens 69 prosent av lese- og skrivesøknadene, og 66 prosent av regnesøknadene ble innvilget, ble bare 45 prosent av datasøknadene godkjent i 2011. Dette henger sammen med at BKA-programmet de siste årene har prioritert søknader som bidrar til å styrke lese- og skriveferdigheter eller regneferdigheter. Her ser vi resultatene av denne prioriteringen i praksis.

I programmets første år var det en større andel av datasøknadene enn av lese- og skrivesøknadene som ble innvilget. Senere har data alltid vært prioritert lavere enn de andre ferdighetene. I 2008 var data særlig lavt prioritert, og bare 14 prosent av prosjektene ble innvilget. 2009 var det året (med unntak av programmets første år) da det var minst forskjeller i andelen innvilgede søknader per hovedformål, og året da den største andelen av datasøknadene (59 prosent) ble innvilget.

Tabellen viser også at en svært høy andel av søknadene

med regning som hovedformål blir innvilget hvert år. Dette har sammenheng med det svært lave søknadstallet, og målsettingen om at den samlede tildelingen skal omfatte alle de grunnleggende ferdighetene slik at hver ferdighet er godt representert, og slik at man får samlet erfaringer.

6.3 Deltakere i BKA-programmet

Antallet registrerte kursdeltakere per år har økt hvert år siden BKA-programmet ble opprettet, fra 2 032 deltakere i 2006 til 6 812 i 2010. I tabell 3 ser vi hvor mange deltakere som er registrert siden programmet startet.

År	Registrerte deltakere
2011	4 675*
2010	6 812**
2009	5 899**
2008	2 923**
2007	2 153**
2006	2 032**
Totalt	24 494

*En del som fikk BKA-søknaden godkjent i 2011, og enkelte som fikk søknaden godkjent i 2010, har enda ikke registrert deltakere. Antallet vil derfor øke.

**Dette inkluderer deltakere i særskilte satsinger i 2008, 2009, 2010 og 2011. Tallene kan avvike fra tidligere Vox-speil, fordi deltakere har blitt registrert i ettertid.

Per 13. januar 2012 var det registrert 4 675 deltakere på kurs som ble innvilget i 2011. Dette antallet forventes å stige etter hvert som flere opplæringstiltak settes i gang og deltakere blir registrert. Totalt er det dermed registrert 24 494 deltakere siden programmet startet opp i 2006.² Tabell 4 viser hva slags kurs deltakerne har vært påmeldt i.

Kurstype	Antall registrerte deltakere	Andel registrerte deltakere
Lesing/skriving og data	7 304	30
Data	7 213	29
Lesing/skriving, regning og data	6 019	25
Lesing/skriving	2 057	8
Regning og data	1 055	4
Lesing/skriving og regning	541	2
Regning	299	1
Ukjent	6	0
Totalt	24 494	100

² Deltakere er registrert i det året virksomheten har fått innvilget midler. I praksis kan noen deltakere ha gjennomført deler av eller hele opplæringen året etter.

61 prosent av deltakerne er registrert på kurs som omfatter flere av de grunnleggende ferdighetene. Det å kombinere lesing og skriving med data er det opplæringstiltaket med flest deltakere (30 prosent). Nesten like mange er registrert som deltakere på rene datakurs (29 prosent) og kombinasjonskurs med alle de tre ferdighetene (25 prosent). Bare én prosent har deltatt på kurs som bare omfatter regning.

6.3.1 Deltakere i prosjekter som ble innvilget i 2010

Ettersom en del av kursene i forbindelse med søknader fra 2011 ennå ikke er ferdige eller har registrert deltakere, vil vi her gå nærmere inn på 2010-søknadene.

I 2010 ble totalt 210 BKA-prosjekter innvilget. 204 av disse ble innvilget som ordinære søknader, to ble innvilget som særskilte varehandelsprosjekter, og to ble innvilget som særskilte BNL-/forbildeprosjekter. I tillegg hadde Vox et samarbeid med Nav i to regioner som ble godkjent som BKA-prosjekter. For de innvilgede prosjektene var det i 63 prosent av tilfellene virksomhetene selv som søkte om midler til opplæringen. I 29 prosent av tilfellene var søkerne opplæringstilbydere som søkte på vegne av én eller flere virksomheter. Åtte prosent av søkerne oppga å være begge deler.³

61 prosent av søknadene som ble innvilget i 2010, hadde opplæring i lesing og skriving som hovedformål. 30 prosent hadde opplæring i data som hovedformål, mens ni prosent hadde regning som hovedformål. Hele 83 prosent av søknadene innenfor regning ble innvilget dette året. Den tilsvarende andelen for lesing og skriving var 70 prosent, mens bare 45 prosent av dataprojektene ble innvilget.

Per 19. januar 2012 var det meldt inn 262 BKA-kurs knyttet til prosjektene som ble godkjent i 2010. På disse kursene var det til sammen registrert 6 885 deltakere. Ikke alle prosjekter har kommet i gang, og det er derfor mulig at antallet deltakere vil oppjusteres noe i senere rapporteringer.

192 av de 262 kursene var avsluttet. 4 713 deltakere i disse prosjektene har fullført opplæringen, noe som nesten utgjør 90 prosent av de registrerte deltakerne på disse kursene. Antallet fullførte deltakere totalt vil øke etter hvert som flere kurs avsluttes.

³ Virksomheter som både tilbyr og etterspør opplæring, defineres som «Begge deler». Dette vil ofte være internopplæring. Fra og med 2011 var det ikke lenger mulig å søke som «Begge deler».

Tabell 5 Innrapporterte prosjekter 2010: Kurs, deltakere og timer fordelt på kurstype*

Kurstype	Antall kurs**	Antall registrerte deltakere	Antall fullførte deltakere***	Timer per deltaker		
				Gj.snitt ant. timer	Minste ant. timer****	Høyest ant. timer
Data	48	1 463	1 139	43	12	108
Lesing og skriving	30	421	200	51	0	100
Regning	11	84	51	46	6	100
Kombinasjon av lesing, skriving og data	84	2 485	1 560	69	0	493
Kombinasjon av lesing, skriving og regning	12	244	48	78	0	150
Kombinasjon av regning og data	21	417	348	55	15	100
Kombinasjon av lesing, skriving, regning og data	56	1 771	1 367	71	15	140
Totalt ordinær utlysning	262	6 885	4 713			

*per 19. januar 2012

**Antall kurs avviker fra antall innvilgede prosjekter siden ett prosjekt kan inneholde flere kurs.

***Mange av kursene er enda ikke avsluttet eller registrert som avsluttet i databasen, så antallet fullførte deltakere vil stige.

****Når minste antall timer er null, betyr det at ett eller flere kurs enda ikke har registrert timeantall.

I alt 173 BKA-kurs (66 prosent av kursene) ble gjennomført som kombinasjonskurs med opplæring i flere grunnleggende ferdigheter. 32 prosent av kursene var kombinasjonskurs av lesing, skriving og data, og dette var det mest utbredte opplæringstiltaket blant prosjekter som ble innvilget i 2010. 21 prosent var kombinasjonskurs med lesing, skriving, regning og data. I alt 71 prosent av de registrerte deltakerne, og 74 prosent av deltakerne som er registrert som fullført, deltok på ulike kombinasjonskurs.

Når det gjelder kurs i enkeltferdigheter, er det datakurs som er mest utbredt. 18 prosent av de godkjente kursene var rene datakurs. 21 prosent av alle de registrerte deltakerne, og 25 prosent av de deltakerne som er registrert som fullført, deltok på datakurs. Langt flere har imidlertid fått dataopplæring, fordi data inngår i mange av kombinasjonskursene. Til sammen 79 prosent av alle kursene som ble innvilget i 2010, inneholder dataopplæring.

Elleve prosent av alle kursene var rene lese- og skrivekurs, mens fire prosent var kurs i regning. Bare seks prosent av de registrerte deltakerne, og fire prosent av de fullførte deltakerne, gikk på rene lese- og skrivekurs. Når det gjelder andelen deltakere i regnekurs, var dette én prosent både av de registrerte og av de fullførte deltakerne. Dette viser at deltakertallet per kurs er lavere i lesing, skriving og regning enn i data, og at andelen som fullfører opplæringen er lavere i lesing og skriving enn i de andre ferdighetene.

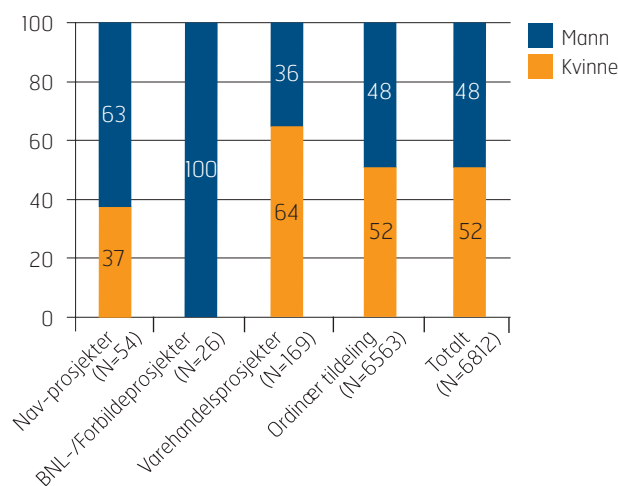
Når det gjelder kursenes varighet, varierer dette fra kurstype til kurstype. Kombinasjonskursene går over lengre tid enn kurs i enkeltferdigheter målt i gjennomsnittlig antall timer. Høyest gjennomsnittlig timeantall hadde kursene som kombinerte lesing, skriving og regning. Her fikk hver deltaker i snitt 78 timer undervisning. Like etter

følger kurs i lesing, skriving, regning og data med 71 timer i snitt. De korteste kursene var i data, der deltakerne i snitt fikk 43 timer, og regning, der deltakerne fikk 46 timer undervisning hver.

Deltakerstatistikken er regnet ut på grunnlag av registrerte deltakere i de innvilgede prosjektene. Her ser vi nærmere på kjønn, alder, utdanningsbakgrunn og etnisitet blant deltakerne i prosjektene.

6.3.2 Kjennetegn ved deltakerne

Figur 3 Deltakerstatistikk 2010. Kjønn i prosent.

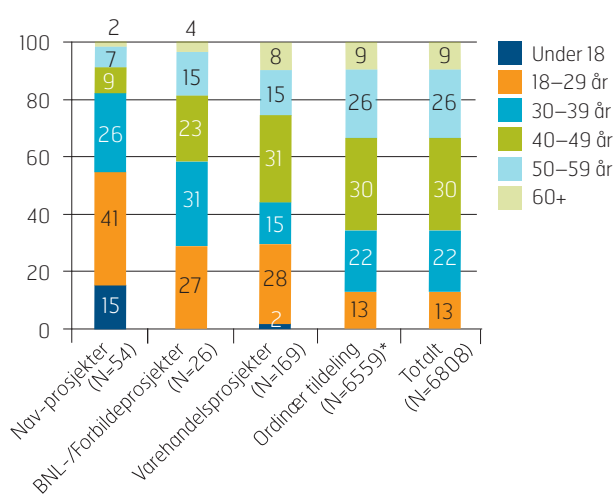

I 2010 var det en overvekt av kvinnelige deltakere i BKA-programmet (52 prosent). Denne overvekten er vesentlig lavere enn i de foregående årene. I 2009 og 2007 lå kvinneandelen på rundt 60 prosent, mens den i 2008 var på hele 72 prosent av deltakerne. Kvinneandelen var høyest i varehandelsprosjektet (64 prosent) og lavest i BNL-/forbilde-

prosjektene (0 prosent). Dette er naturlig, siden varehandel er en bransje med mange kvinnelige ansatte, mens bygg og anlegg er en bransje med svært få kvinnelige ansatte.

Når vi går i dybden på de ordinære tildelingene, ser vi at det særlig er kombinasjonskurs i lesing, skriving og data (64 prosent) og rene lese- og skrivekurs (59 prosent) som har høy kvinneandel. 43 prosent av alle de kvinnelige deltakerne i BKA-programmet 2010 deltok på kombinasjonskurs i lesing, skriving og data. Kvinneandelen er lavest på kombinasjonskurs i lesing, skriving og regning (29 prosent).

Figur 4 Deltakerstatistikk 2010. Alder i prosent.

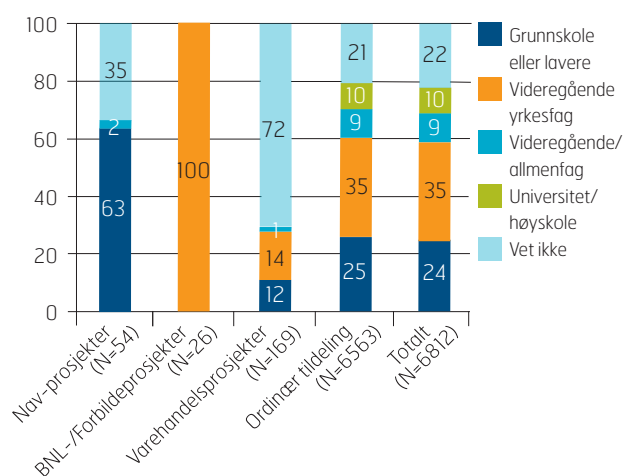
*Det mangler informasjon om alder for fire deltakere.

I 2010 var det flest 40–49-åringene som deltok på BKA-kurs. 30 prosent av alle deltakerne tilhørte denne aldersgruppen. Det er en forholdsvis høy alderssammensetning blant deltakerne, i og med at 65 prosent av deltakerne er 40 år eller eldre. Dette er likevel noe lavere enn de to foregående årene, da denne andelen lå på rundt 70 prosent.

Det er noe ulik alderssammensetning i de forskjellige kurstypene. Rene datakurs og kombinasjonskurs som inneholder data, har generelt en overrepresentasjon av deltakere i de høyeste aldersgruppene. Kurs i lesing og skriving, eller lesing, skriving og regning, har på sin side en overrepresentasjon av yngre deltakere.

Deltakerne i de særskilte prosjektene er vesentlig yngre enn i de ordinære tildelingene. I Nav-prosjektene er over halvparten (56 prosent) av deltakerne 29 år eller yngre.

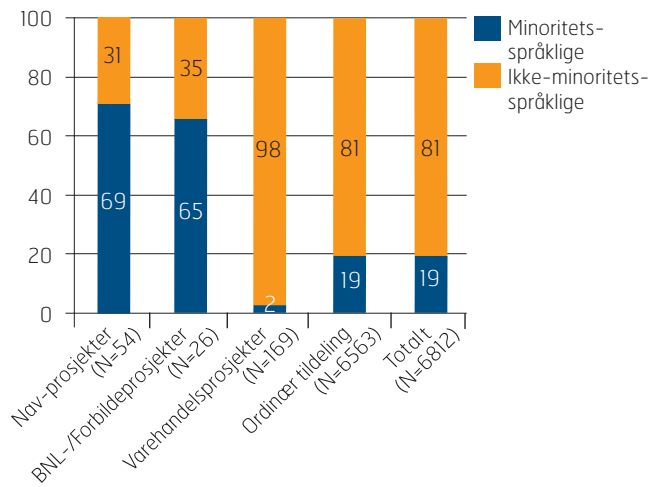
Figur 5 Deltakerstatistikk 2010. Utdanningsnivå i prosent.

24 prosent av deltakerne på BKA-kurs etter tildelingen i 2010 hadde grunnskole eller lavere utdanning. Dette er en vesentlig lavere andel enn året før, da 40 prosent hadde grunnskole eller lavere. 44 prosent hadde videregående skole, der flest (35 prosent) hadde utdanning innenfor yrkesfag. Ti prosent av deltakerne har høyere utdanning. Vi mangler informasjon om utdanningsbakgrunnen til 22 prosent av deltakerne.

Nav-prosjektene hadde en høy andel deltakere med utdanning på grunnskolenivå eller lavere (63 prosent). Samtlige deltakere i BNL-/forbildeprosjektene hadde yrkesfaglig bakgrunn, mens en relativt stor andel av deltakerne i varehandelsprosjektet (72 prosent) hadde allmennfaglig videregående skole.

Deltakerne med bare grunnskole var overrepresentert i kombinasjonskurs og i lese- og skrivekurs. Personer med yrkesfaglig videregående var overrepresentert i regnekurs, mens deltakerne med allmennfaglig videregående eller høyere utdanning i større grad gikk på rene datakurs.

Figur 6 Deltakerstatistikk 2010. Minoritetsspråklige i prosent.

19 prosent av deltakerne i 2010 hadde minoritetsspråklig bakgrunn. Dette er to prosentpoeng høyere enn i 2009. Nav-prosjektene hadde 69 prosent deltakere med fremmedspråklig bakgrunn, mens varehandelsprosjektene bare hadde to prosent.

Høyest var andelen minoritetsspråklige på kurs som utelukkende fokuserte på lesing og skriving (67 prosent). Av kombinasjonskurs var andelen høyest i kurs i lesing, skriving og regning med 37 prosent minoritetsspråklige. Det var lavest andel minoritetsspråklige i rene datakurs (fem prosent) og regnekurs (seks prosent).

Referanser

Hvorfor Vox-speil?

Bjørnstad, R., Fredriksen, D., Gjelsvik, M. L. & Stølen, N. M. (2008). *Tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft etter utdanning, 1986–2025. Rapport 2008/29*. Oslo–Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.

Bjørnstad, Roger, Dennis Fredriksen, Marit L. Gjelsvik og Mils Martin Stølen (2008): *Tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft etter utdanning, 1986–2025*. Rapport 2008/29. Statistisk sentralbyrå

NOU 2011:03. *Kompetansearbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet*. Kommunal- og regionaldepartementet

Lai, Linda (1997): *Strategisk kompetansestyring*. Fagbokforlaget, Oslo

Kapittel 1

Grunnskolen informasjonssystem (GSI) <www.wis.no/gsi> [Lesedato: 01.12.2011]

GSI 2010–2011: *Voksne i grunnopplæringen*. Oslo: Utdanningsdirektoratet 2011 <www.udir.no/Upload/Statistikk/GSI/5/GSI_2010_2011_Voksne_endelige_tall.pdf?epslanguage=no>

Introduksjonsloven. *Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere*. 2004.

Lokal læreplan i basiskompetanse for voksne innvandrere i Oslo med lite eller ingen skolegang. Oslo: Oslo kommune / Utdanningsetaten 2010

Opplæringsloven. *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa*. 1998.

Statistisk sentralbyrå (SSB), Tabell 07459: Folkemengde, etter kjønn og ettårig alder. 1. januar. <statbank.ssb.no/statistikkbanken/> [Lesedato: 15.11.2011]

St.meld. nr. 44 (2008–2009). *Utdanningslinja*. Oslo: Kunnskapsdepartementet

«Voksnes rett til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven kap. 4A.» Oslo: Brev til Utdanningsdirektoratet fra Kunnskapsdepartementet. 16.09.2011 201103104-/RSP

Kapittel 2

Bekkevold, K., Holm, S. & Larsen, M. F. (2011). *Vox-speilet 2010 – voksnes deltakelse i opplæring*. Oslo: Vox

Kunnskapsdepartementet (2010a): Prop. 1 S (2010–2011). *Proposisjon til Stortinget for budsjettåret 2011*.

Opplæringsloven. 1998. Lov av 1998-07-17 nr. 61. *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringen*

Statistisk sentralbyrå. Statistikkbanken. Emne 04 Utdanning, Tabell 06217: Personer 16 år og over, etter kjønn, alder og befolkningens utdanningsnivå (ny nivåinndeling) (F). Hentet 7. november 2011

Statistisk sentralbyrå. Statistikkbanken. Emne 04 Utdanning, Tabell 06805: C. Videregående opplæring – tjenestetall – nivå 3 (F). Hentet 7. november 2011

Kapittel 3

Bjørnstad, R., Fredriksen, D., Gjelsvik, M. L. & Stølen, N. M. (2008). *Tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft etter utdanning, 1986–2025. Rapport 2008/29*. Oslo–Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.

Database for statistikk om høgre utdanning (DBH). Hentet 9. september 2011 fra <http://dbh.nsd.uib.no/>

Brandt, E., Thune, T. & Ure, O. B. (2009). *Tilbud og etterspørsel av etter- og videreutdanning i Norge: en analyse av status, strategier og samspill. Rapport 6/2009*. Oslo: NIFU STEP/Fafo.

Statistisk sentralbyrå. Statistikkbanken. Emne: 04 Utdanning, Tabell: 06217 Personer 16 år og over, etter kjønn, alder og befolkningens utdanningsnivå (ny nivåinndeling) (F). Hentet 9. september 2011.

Kapittel 4

Statistisk sentralbyrå. Tabell 5 Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre og personer med annen innvandringsbakgrunn, etter kjønn, landbakgrunn og alder. 1. januar 2011. Absolutte tall og prosent. Tabell frigitt 28.4.2011. <http://www.ssb.no/innvbef/tab-2011-04-28-05.html>

Vox (2005). *Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*. Oslo: Vox.

Kapittel 5

Forskrift om studieforbund og nettskoler (2009). Forskrift, 18. desember 2009 nr. 1661, gitt i medhold av voksenopplæringsloven § 5. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

NOU 2007: 11 Studieforbund – læring for livet. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Voksenopplæringsloven (2009). Lov, 19. juni 2009 nr. 95, om voksenopplæring. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Vox-speilet er en årlig statistikkrapport som viser data fra hele landet om voksnes deltakelse i opp læring. Rapporten presenterer statistikk fra formell utdanning og ikke-formell opplæring, som er helt eller delvis finansiert av offentlige midler. Statistikken viser hvor mange som deltar i opplæring, hvem de er og hva de deltar på.

Statistikkområder:

- voksne i grunnskoleopplæring
- voksne i videregående opplæring
- voksne i høyere utdanning
- norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere
- studieforbund og nettskoler
- Program for basiskompetanse i arbeidslivet

Du kan finne mer statistikk på vox.no/statistikbanken